Poštnina plačana v gotovini

Delavska enotnost

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE

LETNIK X., ŠTEV. 49 | Ljubljana, 29. novembra 1951 | IZVOD 6 din

OB NAŠEM PRAZNIKU — DNEVU REPUBLIKE

Nedvomno je dan Republike v življenju naše domovine eden najpomembnejših zgodovinskih spominov. Ta dan slavimo namreč rojstvo naše mlade socialistične države, ki je omogočila našemu delovnemu ljudstvu res pravi narodni, gospodarski in družbeni preporod. Zakaj, naša nova država je plod zavestno zasnovanega osvobodilnega boja in je zato globoko prepojena s tistimi smotri, s katerimi je šlo ljudstvo v osvobodilni boj. Zato ima praznik naše Republike za nas še prav posebno obeležje. Naši življenjski smotri, naša družbena prizadevanja, naše prizadevanje za človeka dostojen in vreden osebni razvoj, vse to je namreč po svoje neločljivo povezano z oblikovanjem naše Republike, z njeno bodočnostjo in njenim razcvetom.

LETOS SLAVIMO PRAZNIK V ZNAMENJU NADALJNJIH DRUŽBENIH PREOBRAZB

Letos slavimo ta naš praznik v znamenju nadaljnjih temeljitih družbenih preobrazb v deželi. Celotno družbeno gospodarstvo preurejamo tako, da bodo posamezna gospodarska podjetja v okviru družbenega gospodarskega programa samostojna in da jih bodo lahko vodili delavski organi — delavski sveti. S tem dejansko prevzemajo delovni kolektivi gospodarstvo v svoje roke. V tem pa je tudi razredni smoter bojev delavskega razreda, ki se pravzaprav ne bojuje v bistvu za nič drugega kot za to, da bi on sam odločal o tem, kako naj se gospodari s plodovi njegovega dela. Zato je tudi prenos gospodarstva neposredno na delavske gospodarske organe v bistvu zaključno obdobje razrednega boja delavstva. Seveda pa je pri tem nujno upoštevati stopnjo razvitosti gospodarstva. Mi smo nasledili po osvoboditvi res siromašno, slabotno narodno gospodarstvo, ki ga je pred osvoboditvijo celo v naravnem razvoju dušil splošni položaj našega gospodarstva in tedanje družbene razmere pri nas. V prvih povojnih letih smo gospodarske razmere uredili tako, da nam je bilo sploh mogoče preiti na neko družbeno smotrno gospodarjenje in da smo pospešili notranji gospodarski razvoj. Sedaj pa je na delavskih organih, da dobojujejo to bitko tako, da si zgradimo sodobno moderno gospodarstvo. In v teh prizadevanjih bo naše delavstvo pokazalo svojo lastno družbeno zrelost in kar je zelo pomembno, tudi za delavsko gibanje v drugih deželah, dokazalo, da je delavstvo sposobno dobro in preudarno gospodariti z narodnim gospodarstvom, da je torej razredni boj delavstva družbeno popolnoma utemeljen. Seveda pa zahteva tak program gospodarske rasti od delavstva zavestnih gospodarskih naporov. Toda, kaj je poštenemu delavcu bolj lastno kot to, da si s svojimi lastnimi napori, z bogastvom lastne dežele in po svojem najpoštenejšem preudarku gradi narodno gospodarstvo? To je tudi najbolj demokratično, človeško najbolj razumno in pošteno. In to je vendar jedro socialistične graditve v naši deželi.

Vzporedno s tem preurejamo prav sedaj našo krajevno upravo tako, da bo tudi ona v svojem bistvu ne zgolj upravno telo, ampak bolj združenje proizvajalcev, to se pravi občina, kakršno je že nekdaj svetoval Marx. Z osnovanjem občin bomo dobili spet eno pomembnih klic nove družbene ureditve. Vse to torej kaže, da mi letos slavimo praznik Republike pod močnim dojmom velike vneme pri notranjem oblikovanju naše domovine, njene demokratične ureditve.

IN S SKRBJO ZA SAMOSTOJNOST TER MEDNARODNO VARNOST NAŠE DEŽELE

Toda del naših naporov veže skrb za obrambno sposobnost naše dežele. Kremeljski osvajalci brez sramu odpirajo svetu nove rane; ni jim dovolj krvava žaloigra na Koreji! Naši domovini kar odkrito groze. Okrog in krog so nam nasejali gnezda zahrbtnih morilcev, da pobijajo naše čuvarje meja. Pa ne samo to! Oni bi vsekakor radi »svobodnejših« rok, radi bi mir po svojem okusu, mir, ki bi jim zagotovil, da bi »mirno« gospodovali na »svojem področju«. Seveda jih pri tem moti predvsem skupen nastop Združenih narodov, kakršnega so doživeli zlasti na Koreji. To bi radi nekako obšli.

Mi nismo pozabili, da so za našo deželo kupčevali celo v času našega osvobodilnega boja. Niti nismo pozabili, da je samo dosleden osvobodilni boj onemogočil, da ni njihova kupčija tedaj uspela.

Nedavno so naši predstavniki pred obličjem vsega sveta obtožili vodstvo Sovjetske zveze, da ogroža varnost naše dežele, neti sovraštvo, povzroča oborožene napade in s tem ogroža mir v tem delu sveta. Storili smo svojo pošteno dolžnost, opozorili smo svet na napadalca. Toda mi ne opozarjamo sveta s prekrižanimi rokami. Zakaj mi dobro vemo, da je ena kupčija za našo deželo propadla samo zaradi doslednih osvobodilnih naporov naše dežele in to nam je najdragocenejši poduk in napotilo: zvesto in neumorno utrjevati obrambno moč svoje lastne dežele, da se bo sposobna vedno upreti »neljubim« gostom. To smo dolžni za to, da bi lahko v miru živeli mi sami, da zaščitimo svoje narodno bogastvo pred roparji, da zavarujemo naše žene in deco; to smo dolžni napraviti tudi zato, da zavarujemo plodove našega osvobodilnega boja, ki so sovjetskim zavojevalcem najbolj boleč trn v peti. Kremeljskim »modrijanom« niso po volji take samostojne državice, še manj pa so jim po volji tedaj, če si, tako kot naša, drznejo skrbeti za gospodarski napredek in demokratične svoboščine ljudstva.

Zato pa, ko slavimo letos dan Republike, mislimo tudi na njeno samostojnost in mednarodno varnost. Mi vsi dobro vemo, da je samostojnost osnovni pogoj za to, da uresničimo v naši deželi svoje družbene smotre, svoja napredna stremljenja. — *ra*

ZMAGOVALCI V PETEM MESECU TEKMOVANJA NA ČAST JA:

Domovina, ti si kakor zdravje

DELOVNI KOLEKTIV »SAVE« JE ŽE TRETJIČ NAJBOLJŠI V PRVI SKUPINI TEKMOVALCEV

V drugi skupini je prvi delovni kolektiv tovarne lepenke Geršak pri Št. Ilju — v tretji skupini vodi kolektiv pri Ministrstvu za finance LRS

Pred kratkim je Glavni odbor Zveze borcev proglasil zmagovalce v petem mesecu tekmovanja na čast 10. obletnice JA. Izbor res najboljših ni bil najlažji, ker je precej naraslo število tekmovalcev in ker so vsi tekmovalci precej »pritisnili« v zaključnem delu tekmovanja. Kdo so torej zmagovalci?

Prva skupina (delovni kolektivi podjetij z nad 500 zaposlenimi delavci)

1. Delovni kolektiv tovarne gumijastih izdelkov »Sava« — Kranj
2. Del. kolektiv Železarne Guštanj
3. Delovni kolektiv podjetja »Kamnik — Kamnik

Druga skupina (delovni kolektivi podjetij z izpod 500 zaposlenimi delavci)

1. Delovni kolektiv tovarne lepenke Geršak pri Št. Ilju
2. Delovni kolektiv gradbenega podjetja »Megrad« — Ljubljana
3. Delovni kolektiv državnega posestva Rakičani

Tretja skupina (delovni kolektivi ustanov)

1. Delovni kolektiv pri Ministrstvu za finance vlade LRS
2. Delovni kolektiv Okrajnega magazina Ptuj
3. Delovni kolektiv pri Okrajnem ljudskem odboru v Dolnji Lendavi

Četrta skupina (krajevne organizacije)

1. Mestne organizacije Brežice
2. Krajevne organizacije Črnuče
3. Krajevne organizacije Prevalje

Za zmagovalce po posameznih strokovnih sindikatih pa so proglašeni delovni kolektivi v sledečih podjetjih:

Železarna Guštanj, Železarna Štore, Tovarna emajlirane posode Celje, Elektrokovina Maribor, »Sava« Kranj, »Obutev« Ljubljana, Podjetje »Kamnik«, Tovarna lepenke Geršak, SAP Ljubljana, Državno posestvo Rakičani, Zadružni sklad Ljubljana-okolica, Ministrstvo za finance Ljubljana, OLO Lendava, PTT Celje, OM Ptuj, Mestni magazin Celje, »Beton« Celje, »Megrad« Ljubljana, »Union« Ljubljana, Kartonažna tovarna Ljubljana, Rudnik Laško, Tekstilna tovarna Št. Pavel pri Preboldu, Tekstilna tovarna Novo mesto, Mestna plinarna Maribor, obrtni delavci št. 2 brivske stroke Maribor, Javna bolnica Murska Sobota.

V prvi skupini tekmovalcev so se razvrstili že v tem tekmovanju sami poznani kolektivi, ki zasedajo vrh lestvice tekmovalcev. Sprememba je nastala torej v glavnem v vrstnem redu. Delovni kolektiv »Sava« je zavzel prvo mesto (prejme prehodno puško) že tretjič; prvak je bil prvi in drugi mesec tekmovanja. Čeprav sedaj med zmagovalci ni nobenega »novinca«, s tem ni rečeno, da ne bi moglo biti resnih presenečenj zadnji mesec, ker obstaja v večini kolektivov res pravo tekmovalno vzdušje.

V drugi skupini pa so na vrhu lestvice pomembne spremembe, v prvo trojico so prišli tudi »novi« kolektivi. V tej skupini je res živo izmenjavanje med tekmeci. Med prvimi tremi se je pojavil tudi delovni kolektiv državnega kmetijskega posestva »Rakičani«, kar je že posebej pohvalno.

V tretji skupini se je v vodeči trojici zamenjal le vrstni red, tako da sta kolektiva pri OLO Lendavi in Ministrstvu za finance izmenjala mesta.

V tekmovanju na čast 10. obletnice JA se je najbolj razvil strelski šport. Skoraj ga ni delovnega kolektiva, ki ne bi vzgojil lepo vrsto strelcev. V tovarni »Sava« so zelo smelo prijele za puške tudi dekleta in se kar dobro kosajo med seboj. — Slika pa nam prikazuje mladinca iz tovarne avtomobilov v Mariboru pri prvih vajah z orožjem

Vsem sindikalnim organizacijam Slovenije

Tekmovalna komisija za tekmovanje na čast 10. obletnice JA pri RS ZSS poziva vse sindikalne organizacije, da zadnje poročilo o tekmovanju t. j. za mesec november pošljejo svojim RO, OS in KS do 5. decembra t. l. Poročila morajo biti poslana do tega roka zato, da bo Glavni odbor ZB NOV mogel do 16. XII. tehtno proučiti uspehe kolektivov v tekmovanju JA ter do tega roka proglasiti zmagovalce. Poročila naj pošljejo vse podružnice, tudi one, ki se morda niso prijavile k tekmovanju, imajo pa dosežene uspehe. Opozarjamo, da je poleg poročila za mesec december poslati tudi skupno posebej obdelano 6-mesečno poročilo. Podružnice, katere razpolagajo s fotografskimi posnetki, naj dostavijo tudi albume s slikami.

Republiški svet obenem poziva vse sindikalne podružnice, da tekmovanje na čast 10. obletnice JA še požive, z njimi nadaljujejo do 22. XII. ter ta veliki zgodovinski dan svečano proslave.

Republiški svet ZSS.

PRISPEVEK K RAZPRAVAM O GOSPODARJENJU PO NOVEM FINANČNEM SISTEMU

Ne za več, ampak za boljše proizvode

so uvedli v tovarni „Sava“ nove norme

Pred kratkim je delavski svet v tovarni »Sava« v Kranju sprejel za delovna mesta na mešalniku neke nove normne predpise. V bistvu gre za tako imenovano normiranje dela po kakovosti. Kako je torej s to stvarjo?

Eno najvažnejših faz proizvodnje je v tovarni »Sava« delo na mešalniku. Tu se namreč premešajo, pregnetejo zmesi, ki potem služijo vsem nadaljnjim fazam dela. Zato je od dela v tej fazi v mnogočem odvisen potek proizvodnje tudi v drugih fazah.

Doslej so imeli v tovarni »Sava« tehnični proračun za količinsko normo v tej delovni fazi. Zračunano imajo, ali se mora zmes gnesti okrog 40 minut (okrog za to, ker je za različne zmesi različno določeno, vendar niha okrog 40). Poleg tega imajo delavce razmeščene v plačilne skupine. Norma ura predvideva, da v dveh časovnih urah delavec premeša tri zmesi. Končno so potem izračunali akordne postavke za izdelavo zmesi za vsa delovna mesta, ki so v tej fazi dela potrebna. Tako, da je delavec vedel: pri eni zmesi je moj zaslužek tak in tak. Zmesi pa so razdeljene po sestavu v tri skupine in sicer navadna, težka in srednje težka in je pri normi za srednje težko in težko nekaj višja postavka.

Toda delavec svojega akordnega prejemka ni mogel popraviti, ne da bi oškodoval kakovost proizvoda. Recimo, če skrajša delavec mešalni čas lahko v 8 urah, »prinese noter« eno zmes. Če pa imamo tehnični proračun, ki govori, da se zmes mora mešati 40 minut, potem skrajševanje mešalnega časa brez tehničnih izboljšav, škoduje kakovosti proizvoda. To pa je v gospodarskem pogledu zelo škodljivo v tej tovarni, ki ravna z zelo dragimi surovinami in vsak izmeček pomeni veliko podražitev proizvoda. S tem vprašanjem se je moralo torej vodstvo podjetja resno pobaviti. Prišli so na zamisel, da bodo postavili normo v okviru dosedanjih tehničnih določil na kakovost. Pri gospodarski in tehnični konkretizaciji te zamisli ima direktor podjetja precej osebnih zaslug. Norma na kakovost izgleda takole: skupina, ki dela na mešalniku, ima normni predpis, ki zahteva, da se vsakih 40 minut pripravi ena zmes. To ugotavlja mojster v obratu. Pripravljena zmes pa gre sedaj v laboratorij (laboratorijski pregled zmesi je itak nujen), ki ugotovi kakovost zmesi. V laboratoriju so namreč izračunali, kakšna mora biti zmes, da je potem proizvod kakovostno neoporečen. Ugotovili so tudi slabosti, ki jih ima zmes zaradi slabega mešanja in kakšne posledice pusti na proizvodu posamezna napaka in koliko je za to gospodarske škode. Te kakovostne napake je bilo treba torej ovrednotiti in dovesti v sklad z normami.

Najprej je laboratorij ugotovil napake, ki se sploh izvrše pri nepravilnem mešanju (zmes se sploh ne vulkanizira, fizikalne lastnosti zmesi so slabe, vendar so po premešanju normalne, nehomogenost zmesi bodisi da so zrnca premala ali prevelika, zmes umazana, zažgana, slabo kalandrirana in podobno). Potem so ovrednotili, kakšna je gospodarska škoda, ki jo pusti vsaka omenjenih napak.

Pri vsklajevanju teh ugotovitev v laboratoriju in tehnične norme so morali sedaj seveda upoštevati tudi gospodarsko možnost, da bi delavec lahko več zaslužil pri isti količini zmesi. Zato so se odločili, da se nagradi kakovostno neoporečna zmes s 110% običajne norme. To se pravi, da delavec, ki napravi predpisano količino zmesi v predpisanem času, ki pa je kakovostno neoporečna, zasluži 10% več kot to predvideva norma. Za obračunsko dobo so vzeli 14 dni. To se pravi, če delavec v 14 dneh pripravlja samo neoporečno zmes, se mu prizna za to dobo 110% norme. Če pa v tej obračunski dobi pripravi zmesi, ki imajo katerokoli v laboratoriju ugotovljeno slabost, mu za določen % zmanjšajo normno postavko. V ta namen so vrednostno ocenili napake in izdelali skalo, ki pove, koliko % pade norma, če je blago zgubilo določeno količino vrednostnih enot. Samo za primer! Recimo, če je bila zmes zažgana, da pa je še uporabna, zgubi mešalec dve vrednostni enoti, to pa pomeni, da mu je padla norma na 104%. Čim večje je število napak, tem hitrejše pada % norme, torej progresivni pad.

Zelo pohvalno je recimo, da so pred uvedbo takega načina normiranja v krožku tehnike (proizvodnji krožek) temeljito proučili vso stvar z vsemi delavci, ki delajo na mešalniku.

Kakšne gospodarske koristi prinaša ta ukrep. Predvsem delavec sedaj ve, da lahko več zasluži, če bo bolje mešal, če bo bolj pazil na zmes in podobno. Zato sedaj mešalci že, recimo, ves čas otipavajo, koliko je kalander vroč, otipavajo zmes, pazijo, da se jim ne umaže itd. Z večjo nazljivostjo delavcev pa bo več koristi. Prvič, delavec bo lahko več zaslužil (izdelava neoporečne zmesi je povsem realna), drugič, izmeček drugovrstnega in tretjevrstnega blaga bo v podjetju manj in bodo s prodajo večje količine prvovrstnega blaga doseženi boljši gospodarski uspehi podjetja in tretjič, solidnejša kakovost izdelkov pomeni splošno gospodarsko korist, ker so izdelki trajnejše vrednosti, odpornejši itd.

Brž ko bodo v podjetju dokončno izoblikovali tudi še vse praktične podrobnosti tega ukrepa, bodo na enak način pričeli nagrajevati tudi na drugih delovnih mestih. Sedaj proučujejo delo v vulkanizaciji.

Če te zanima,

KAKO SO V TOVARNI »SAVA« V KRANJU IZRAČUNALI NORMO PO KAKOVOSTI IN KAKŠNE GOSPODARSKE KORISTI SI OBETAJO,

potem si preberi ta članek!

Iz arhiva narodne osvoboditve v Ljubljani prinašamo zemljevid Slovenije z njeno upravno razdelitvijo iz let 1943/44, to je v času, ko je zasedal AVNOJ. Zaradi lažjega kontroliranja posameznih področij je bila vsa Slovenija razdeljena na 27 okrožij, ki so predstavljala prve večje upravne enote naše ljudske oblasti.

Črno označena področja predstavljajo že več ali manj strnjeno osvobojeno ozemlje, ki je obsegalo večji del Dolenjske, vtem ko so mrežasto začrtana področja stalno kontrolirale partizanske edinice. Pod takšnimi pogoji so namreč delovali naši prvi organi ljudske oblasti.

Dogodki iz naših in tujih krajev

JUGOSLOVANSKA PRITOŽBA MED PRVIMI NA DNEVNEM REDU V POLITIČNEM KOMITEJU — V ANGLEŠKEM SPODNJEM DOMU SO ZAKLJUČILI ZUNANJEPOLITIČNO RAZPRAVO — NAŠA VLADA PROTESTIRA PROTI NEPRESTANIM IZPADOM NA NAŠIH MEJAH — NA SREDNJEM VZHODU KLJUB PRIZADEVANJU NIČ NOVEGA — ALI BO DOSEŽENO PREMIRJE NA KOREJI? — VOJAŠKI PREDSTAVNIKI ATLANTSKEGA PAKTA SO SE SEŠLI V RIMU — VOLITVE V KMEČKO ZBORNICO NA KOROŠKEM DOMAČI DOGODKI PA GOVORIJO O ŽIVAHNIH PRIPRAVAH ZA ORGANIZACIJO OBČIN IN VOLITEV V OF — O NAŠI NOVI GOSPODARSKI POLITIKI, KI SE ŽE VIDNO ODRAŽA NA TRŽIŠČIH IN O POSPEŠENI BORBI ZA USPEŠEN ZAKLJUČEK PETELETNEGA PLANA.

JUGOSLOVANSKA PRITOŽBA MED PRVIMI NA DNEVNEM REDU V POLITIČNEM KOMITEJU

V Parizu že nekaj dni živahno razpravljajo in delajo razni odbori generalne skupščine OZN. Čeprav so zadnje čase strahovite poplave v Franciji in Italiji nekoliko zatemnile veliko delo 60 držav v palači Chaillot (beri Šajo), je prišlo že do nekaj prav zanimivih razprav in predlogov, posebno v pravnem in socialnem odboru, kjer sta govorila tudi že jugoslovanska delegata. Med najvažnejšimi pa je nedvomno razprava v političnem odboru, kjer govore o razorožitvenem načrtu zahodnih velesil in kjer je kot druga točka na dnevnem redu jugoslovanska pritožba o agresiji Sovjetske zveze in njenih satelitov proti naši državi.

Omeniti moramo, da se je Sovjetska zveza prav v tem odboru znašla v zelo nerodnem položaju, zlasti ko so sovjetski delegati skušali osmešiti zapadni razorožitveni načrt in po starem receptu pred svetovno javnostjo blatiti jugoslovansko vlado.

V ANGLEŠKEM SPODNJEM DOMU SO ZAKLJUČILI ZUNANJEPOLITIČNO DEBATO

Kakšna bo angleška zunanja politika po zmagi konservativcev v Angliji, nedvomno močno zanima vso svetovno politično javnost. Pretekli teden se je v spodnjem domu končala razprava o angleški zunanji politiki, ki je po svoje prispevala k razjasnitvi tega in ki bo prav gotovo tudi močno vplivala na nadaljnji razvoj dogodkov v Evropi.

Angleški zunanji minister Antony Eden (beri Idn) je v spodnjem domu razpravljal o nemškem vprašanju in omenil nov sporazum, ki naj bi zamenjal dosedanji okupacijski statut. Churchill (beri Čerčil) pa je govoril o ameriškoangleških odnosih ter dal vedeti, da bo že v bližnji bodočnosti šel v Washington, kjer se bo sestal z ameriškim predsednikom Trumanom. Tam se bo verjetno pogovoril tudi o gospodarski pomoči Angliji in predvsem o vzajemnem sodelovanju pri obrambi Evrope.

Da resno želijo spraviti z mrtve točke nemško vprašanje, potrjuje tudi dejstvo, da so se v Parizu sestali zunanji ministri zahodnih štirih in predvidevajo, da bo že v bližnji bodočnosti sklenjen anglo-ameriško-francosko-nemški sporazum.

Videti je, da nova angleška vlada za sedaj ne mara priti v spor z opozicijo in se njena previdna zunanja politika za sedaj precej sklada s politiko poprejšnje laburistične vlade. Kažejo se celo nekoliko bolj spretni in bolj sposobni in se zdi, da hočejo za vsako ceno ustvariti tudi takšno javno mnenje. To pa pomeni za laburistično opozicijo nedvomno precejšen udarec in zna privesti v stranki sami še do močnejših nesoglasij, posebno še z Bevanovo levico.

NAŠA VLADA PROTESTIRA PROTI NEPRESTANIM IZPADOM NA NAŠIH MEJAH

Istočasno, ko »pojejo« sovjetski delegati v Parizu hvalnice svoji »miroljubni« politiki, pa se na naših mejah po njihovih navodilih iz dneva v dan stopnjujejo incidenti in umori naših graničarjev. Vse to dobiva že takšne oblike, da je morala naša vlada protestirati pri romunski, madžarski in pri bolgarski vladi ter resno zahtevati, da prenehajo z neprestanim izzivanjem.

Kakšen namen pa imajo ti izpadi? Napraviti vtis, da je Jugoslavija napadalna država in dati Višinskemu »material« za obtožbe proti naši državi, da bi lahko vsaj na lažni način »utemeljil« svoje žolčne izbruhe pred OZN.

Tak namen ima tudi na hitro organiziran proces v Sofiji, kjer te dni sodijo 35 »vohunom in izdajalcem Bolgarije«, kakor so jih imenovali režiserji te nove sodne komedije. Za ta proces so poiskali vrsto ljudi, ki naj bi predstavljali skoraj vso svetovno obveščevalno službo in jih obtožili že obrabljenih »grehov«: sodelovanja z jugoslovansko obveščevalno službo in delovanja v njen prid.

NA SREDNJEM VZHODU KLJUB PRIZADEVANJU NIČ POSEBNEGA

Položaj v Egiptu je še vedno napet. Angleži pošiljajo po morski in zračni poti okrepitve, incidenti so na dnevnem redu in kaže, da Angleži ne mislijo popustiti Egipčanom. Egipčani pa so se odločili pripeljati stvar do kraja in spoditi Angleže iz Sueškega prekopa in Sudana. Značilno je, da v Egiptu te dni niso hoteli sprejeti poverilnic tistih tujih poslanikov, ki niso naslovljene na kralja Egipta in Sudana.

Tudi obisk Mosadegha, ki je razpravljal v Egiptu v glavnem o skupni akciji proti Angležem, potrjuje to misel. Egipt in Perzija sta v sedanjem političnem položaju prevzeli vodstvo arabskih držav v boju proti angleški kolonialni politiki in vzpodbujata tudi druge arabske države, naj odklonijo vse sporazume, ki obstajajo še iz kolonialnih časov z Veliko Britanijo. Lahko trdimo, da ves arabski svet od Indije pa do Maroka vre in da je zelo nerazpoložen napram Angliji in Franciji, ki sta še v bližnji preteklosti predstavljali največji kolonialni sili v Afriki in Aziji.

V ozadju tega vrenja pa je opažati še prste sovjetske diplomacije, ki se trudi, da bi iz tega dela sveta izrinila vpliv zapadnih velesil in skovala nekaj dobičkov zase. To dokazuje tudi sovjetska protestna nota, ki so jo Sovjeti zadnji teden izročili predstavnikom Srednjega vzhoda in v kateri protestirajo proti ustanovitvi obrambnega sistema za Srednji vzhod, ki bi predstavljal del Atlantskega pakta.

ALI BO NA KOREJI DOSEŽENO PREMIRJE?

Ali bo na Koreji končno vendarle doseženo premirje, se marsikdo sprašuje, posebno pri nas, kjer so ljudje na lastni koži preiskušali vse najhujše vojne grozote. Zadnja poročila pravijo, da so severnokorejski predlogi in predlogi Združenih narodov končno tako približani, da se lahko začnejo pogovori, kdaj naj bo ustavljen ogenj. To je precejšen napredek, kakršen doslej še nikoli ni bil dosežen, vendar pa so še številna nerešena vprašanja, ki bodo prav gotovo zavlekla razgovore še za daljše obdobje. Začasno se bosta obe vojski umaknili 4 kilometre od demarkacijske črte in v 30 dneh bo predvidoma podpisan sporazum o prekinitvi ognja.

Vprašanje nadaljnje navzočnosti okupacijskih čet in vprašanje vojnih ujetnikov, ki jih Amerikanci ne marajo prepustiti na nemilost Severnim in Kitajcem, pa grozijo, da do končnega sporazuma niti ne bo prišlo, posebno še sedaj, ko ameriško in tudi svetovno javnost razburja zločinski umor 6000 ameriških vojnih ujetnikov.

VOJAŠKI PREDSTAVNIKI ATLANTSKEGA PAKTA SO SE SESTALI V RIMU

Atlantski pakt, ki predstavlja oboroženo silo proti agresiji v Evropi, je začel reševati važne probleme oborožitve in sodelovanja posameznih držav v primeru vojne. Evropska vojska bo po sklepih predstavnikov vojnega komiteja, ki se je pred kratkim sestal v Parizu, imela prihodnje leto 20 do 25 divizij več kakor doslej. Sklenili so tudi, kakor je slišati, da bo vrhovni poveljnik komande za Sredozemlje neki ameriški admiral.

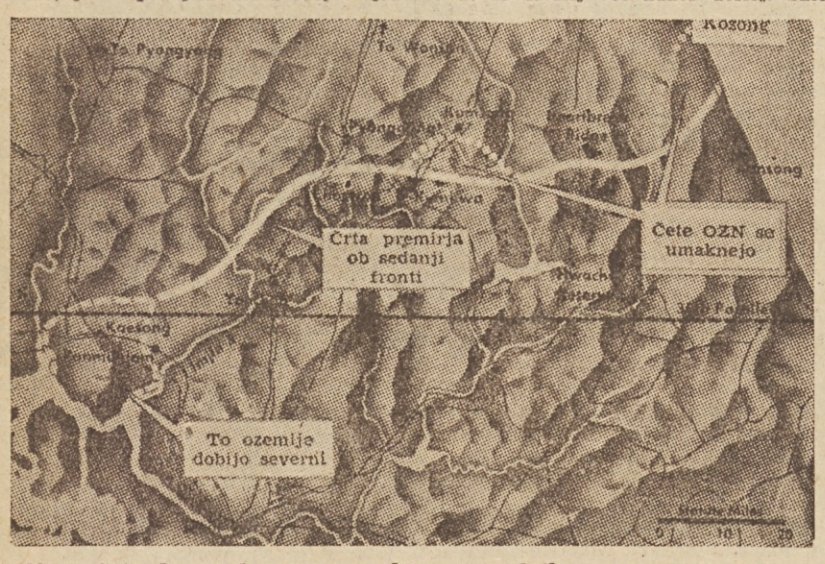

Krivuljasta črta, ki poteka severno od 38. vzporednika, predstavlja »črto premirja«, za katero se je zedinil pododbor zveznih oficirjev v Pan Mun Jonu.

VOLITVE V KMEČKO ZBORNICO NA KOROŠKEM

Svobodne volitve predstavnikov v Koroško kmečko zbornico so v tem času prav gotovo pomemben napredek Slovencev na Koroškem. Od takrat, ko so Slovenci ob ustanovitvi Kmečke zbornice pred 19 leti, prvič svobodno volili svojega predstavnika, pa do danes, ni bilo javnih volitev, pač pa so bili predstavniki v zbornico le določeni. To je privedlo do tega, da Koroški Slovenci niso imeli v zbornici nikoli zaželenega predstavnika in nikoli človeka, ki bi skrbel za napredek njihovega kmetijstva in jim pomagal v boju proti izkoriščanju s strani veleposestnikov.

Koroški Slovenci so tokrat prvič šli na volitve z enotno listo v organizaciji Kmečke zveze in s tem dosegli, da je bilo njihovo predstavništvo izvoljeno na res demokratičen način.

O ŽIVAHNIH PRIPRAVAH ZA ORGANIZACIJO OBČIN IN VOLITEV V OF

Našim krajevnim ljudskim odborom dajejo veliko dela priprave za organizacijo občin, ki bodo področno razsežnejše kakor področja dosedanjih KLO. Vsepovsod razpravljajo o tem, naj bi bili kraji med seboj tesno gospodarsko povezani.

Ker pa bodo tudi novi frontni odbori v večini primerov prilagojeni novim občinam, dajejo tudi frontovci veliko pomoč za čimboljšo organizacijo in izpeljavo nalog, posebno v krajih, kjer so se frontne volitve že začele.

NAŠA NOVA GOSPODARSKA POLITIKA SE MOČNO ODRAŽA NA TRŽIŠČIH

Novi gospodarski zakoni, o katerih obširno razpravljamo, so že začeli kazati svoje dobre strani. Cene na tržiščih, ki so poprej trdovratno visele na isti višini, začenjajo polagoma padati. Tako se je na eni strani pocenilo industrijsko blago, na drugi pa je že opažati tudi padec kmečkim pridelkom. Da bi se kmečki pridelki še bolj pocenili in da bi bilo tržišče tudi bolj bogato založeno, se je te dni sestal tudi razširjeni svet za kmetijsko gospodarstvo vlade FLRJ, na katerem so razpravljali o zelo perečih in važnih nalogah našega kmetijstva.

Ker je bilo postavljeno zadružništvo kot glavni vzvod za nadaljni napredek in razvoj poljedelstva, so široko obravnavali o novem načinu poslovanja v kmečkih delovnih zadrugah, o reorganizaciji zadrug, njihovem financiranju in o fondih za mehanizacijo. Na dnevni red so postavili tudi vprašanje socialnega zavarovanja v kmečkih delovnih zadrugah, kar pomeni prav gotovo pomemben napredek tudi v naši socialni politiki.

Za preobrazbo naše vasi in za delo med kmečkimi množicami je Centralni komite KPJ dal navodila partijskim organizacijam in vodstvom, kakšna naj bo linija socialistične preobrazbe kmetijstva in vasi in pojasnil osnovna načela organizacije upravljanja kmečkih delovnih zadrug.

POSPEŠEN BOJ ZA USPEŠEN ZAKLJUČEK PETLETNEGA PLANA

Izpolnitev kapitalne graditve in našega petletnega plana je v svoji zadnji fazi. Dnevno čitamo v časopisju poročila, da so podjetja, posebno podjetja težke industrije, izpolnila svoje obveznosti in da so ali pa bodo v najkrajšem času zaključila svoj petletni plan. Naše gospodarstvo se bo z izpolnitvijo petletnega plana tako močno okrepilo, da bo delež za dvig življenjske ravni naših delovnih ljudi vsak dan večji kljub temu, da pomeni za našo državo neizbežna oborožitev precejšnje breme.

KAJ MORA VEDETI O GOSPODARSTVU VSAK IZMED NAS

Da bomo še bolj dvignili proizvodnost

KAJ JE DRUŽBENI PROIZVOD?

Vsak dan, vsako uro ustvarjajo delovni ljudje širom v tovarnah, podjetjih, na gradiščih, skratka na vseh delovnih mestih različne proizvode, pa naj so to stroji, ruda ali premog za naše tovarne ali pa blago, čevlji, pohištvo ali drugo za široko potrošnjo. Vso količino proizvodov, ki jih pa napravijo v nekem narodnem gospodarstvu v teku enega leta, potem imenujemo družben proizvod. Iz te preproste ugotovitve lahko torej zaključimo,

da je družbeni proizvod celotna količina proizvedenih prirodnih dobrin, ki jih napravijo s svojim delom v industriji, rudarstvu, kmetijstvu, gozdarstvu, ribarstvu, gradbeništvu, prometu, obrti in tako dalje v enem letu delovni ljudje v nekem določenem narodnem gospodarstvu.

KOMU SO NAMENJENI TI PROIZVODI?

Odgovor na to vprašanje ni težak. Namenjeni so za potrebe vsakega posameznega človeka in za potrebe družbe sploh. Čeprav proizvodi, ki jih proizvajamo ljudje, dejansko niso vselej neposredno namenjeni široki potrošnji (n. pr. stroji za tovarne, premog za jeklarsko industrijo ipd.), lahko vendar trdimo, da je proizvodnja vseh teh proizvodov končno le potrebna zaradi normalne izdelave proizvodov za zasebno potrošnjo.

V kratkem povedano:

Namen proizvodnje vseh družbeno potrebnih proizvodov je, dati ljudem potrebnih proizvodov, ki so nujni za življenjski obstoj ljudi in za splošno napredovanje človeške družbe.

KAKO PA JE MOGOČE DOSEČI TA NAMEN?

Od tedaj, ko so delovni ljudje postali pri nas lastniki proizvajalnih sil, je ponekdo napačno sklepal, da bo že socialistična ureditev sama po sebi obogatila življenjske pogoje delovnih ljudi. Seveda to drži le delno, in sicer samo v toliko, da sedaj ne razsipa z delom proizvode zasebni kapitalist, ampak z vsem gospodarijo družbeni gospodarski organi. Vendar pa je socialistična družbena ureditev pri nas v glavnem le pripravila pogoje za izboljšanje življenjske ravni delovnih ljudi. Bistven napredek življenjskih pogojev pa je seveda mogoč pri našem zaostalem gospodarstvu le v toliko, kolikor hitreje narašča proizvodnja.

Če stremimo torej za tem, da si ustvarimo boljše materialne in kulturne pogoje in da s tem dvignemo splošno življenjsko raven, za tem pa nedvomno stremimo, je potrebno,

da na vseh področjih naše gospodarske dejavnosti dosežemo čimvečjo proizvodnost, da izdelamo čimveč proizvodov in s tem ustvarimo tudi čimvečji narodni dohodek.

Kolikor večja bo proizvodnost, toliko več družbeno potrebnih proizvodov bomo imeli na razpolago za samo obnavljanje in razširjenje (investicije) proizvodnje, kakor tudi za potrošnjo — toliko večji bo torej naš narodni dohodek. Od njega pa so odvisni naš plačilni fond, družbeni fond za kulturne, prosvetne, zdravstvene in socialne potrebe, za potrebe obrambe ter skupne investicije.

Zaradi lažjega razumevanja, kako so od celotne proizvodnje in ustvarjenih družbenih proizvodov odvisni materialni in kulturni pogoji ter splošna življenjska raven v tej ali oni državi, bomo navedli nekaj številk, ki kažejo povprečno proizvodnost v posameznih državah, računano na 1 prebivalca. Podatki se nanašajo na leto 1948/49.

Že iz teh nekaj številk lahko povzamemo, da je povprečna proizvodnost v proizvodnji nekaterih proizvodov v drugih, industrijsko bolj razvitih državah, v primerjavi z našo marsikdaj za 4—6 in celo večkrat večja. Vzroki za to so predvsem v slabih proizvajalnih silah, pa tudi v nizki produktivnosti dela.

Preveč šibke proizvajalne sile so torej vzrok, da z njimi ne moremo doseči potrebne produktivnosti dela. Posledica nizke produktivnosti dela pa je seveda tudi nizka povprečna stopnja življenjske ravni. Oglejmo si, kako izgleda potrošnja na 1 prebivalca v nekaterih industrijsko bolj razvitih državah v primerjavi z našo.

	Kalorije	Žitarice	Meso	Sladkor	Tekstilno
Jugoslavija	2700	219	21	7,3	2,4
ZDA	3190	78	75	51	18,9
Anglija	3031	113	42	40	10,0
Francija	2740	126	54	19	9
Italija	2350	154	17	10	4,4

Obseg proizvodnje, razvitost proizvajalnih sil in produktivnost dela v industrijsko razvitih deželah torej kažejo, da v teh državah dejansko obstajajo velike objektivne možnosti za sorazmerno lepo življenjsko raven. Seveda so te možnosti v kapitalizmu le delno izkoriščene, ker se v kapitalističnih državah vrši delitev družbenih proizvodov po lastništvu proizvajalnih sredstev. To se pravi, da en dobršen del narodnega dohodka pospravijo kar kapitalisti za svoje potrebe in je zato tam življenjska raven delovnih ljudi nižja kot bi to dopuščale v razvitih deželah gospodarske možnosti.

Iz teh številk se lahko torej naučimo, da *čim bolj je država industrijsko razvita, toliko več proizvodov lahko ustvarja, toliko več proizvodov pride na enega prebivalca.*

Zaradi te gospodarske resnice si mi tudi prizadevamo predvsem dvigniti nivo naše proizvodnje, razširiti našo industrijo in dvigniti proizvodnost dela.

KAKO PRI NAS UPORABLJAMO DRUŽBEN PROIZVOD, KAKO GA DELIMO IN ČEMU SLUŽI?

V letu 1950 je znašala vrednost družbenega proizvoda 382 milijard dinarjev, računano po nižjih enotnih cenah. Na vsakega prebivalca je torej odpadla vrednost 23.550 dinarjev. Od te skupne vrednosti se je 63 % družbenega proizvoda uporabilo za reprodukcije, t. j. obnovo proizvodnje ter za investicije (t. j. za povečanje proizvodnje), dočim je ostalih 37 %, t. j. 141 milijard 340 milijonov dinarjev bilo porabljenih za proizvode široke potrošnje. To se pravi, da sta naša industrija in kmetijstvo za ta drugi del vrednosti oskrbeli: prvič industrijske izdelke in poljske pridelke za potrebe široke potrošnje in drugič ustvarila sredstva, potrebna za stanovanjske, komunalne, obrtne, prevozne in druge usluge ter za kulturne, prosvetne, zdravstvene in socialne potrebe.

Morda se bo komu zdelo čudno in nerazumljivo, da se je za obnovo (reprodukcije), zlasti pa za razširjanje (investicije) uporabilo kar 63 %, za potrebe široke potrošnje pa le 37 % od celokupne vrednosti družbenega proizvoda. Takšna delitev je utemeljena prav zaradi slabo razvitih proizvajalnih sil pri nas. Investicijam je odmerjen večji del — trenutno sicer nekoliko na škodo široke potrošnje, vendar pa s perspektivo, da se z investicijami ustvarja materialna osnova za razvoj proizvodnje, kar bo končno, ko bodo nove tovarne začele obratovati in bodo iz teh tovarn prihajali vedno novi in novi proizvodi, povečalo vrednost celotnega družbenega proizvoda ter sorazmerno dvignilo splošno življenjsko raven.

Precejšen del vrednosti družbenega proizvoda pa so zlasti lansko leto izčrpavale tudi potrebe za našo obrambo. Te so bile prav zaradi nastalega mednarodnega položaja prav tako nujne in neodložljive, da bi lahko z njimi ohranili in zagotovili mir in neodvisnost našim narodom.

		Jugoslavija	ZDA	Anglija	Francija	Italija	SZ
Električna energija	kwh	134	2168	1086	758	464	450
Premog	kg	756	3326	4354	1265	39	1320
Jeklo	kg	25	578	327	171	51	140
Volnene tkanine	m	1,2	2,5	5	4,3	—	0,8
Bombažne tkanine	m	11	59,5	38,4	24,3	17,5	24
Pšenica	kg	112,4	209	44	195	151	225
Krompir	kg	127	73,3	182,2	275,5	46,8	—
Sladkor	kg	6,3	11	10,3	21,2	10,8	11,2

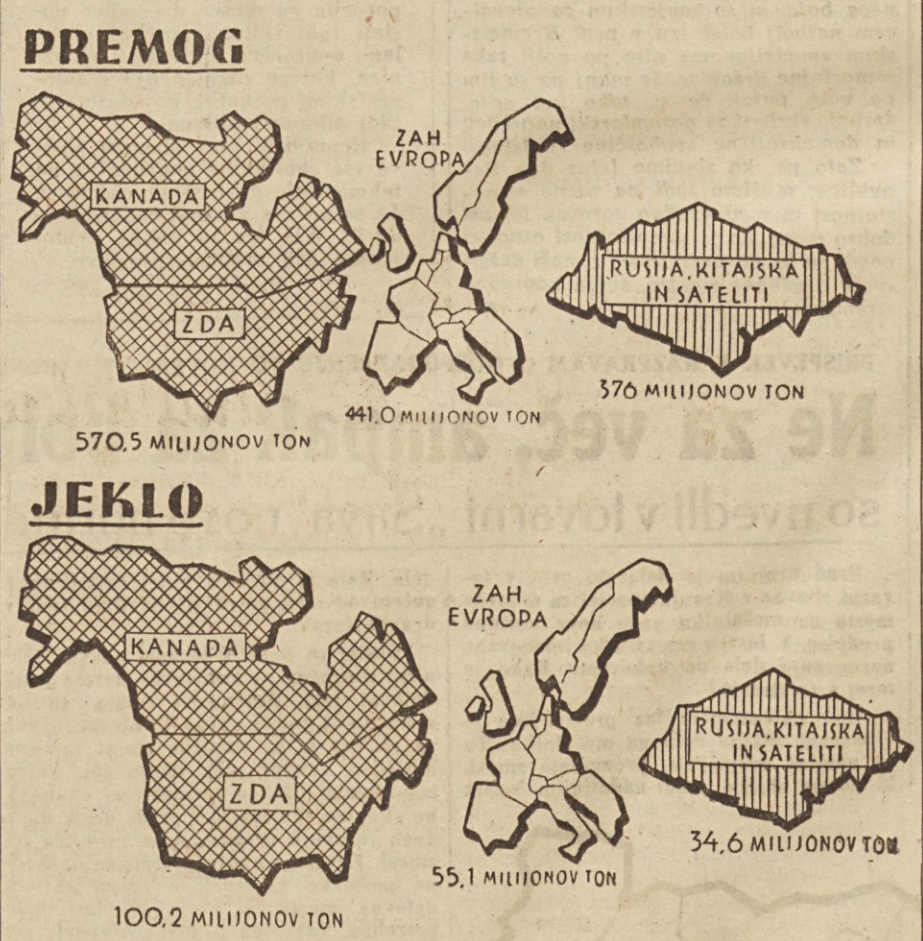

Jeklo, premog, električna energija in nafta so podlaga industrijske zmogljivosti, vojne industrije pa tudi vojaške moči vsake države. Tako proizvajajo zahodne države v primerjavi s Sovjetsko zvezo, Kitajsko in ostalimi satelitskimi državami za 4-krat več jekla, za prav toliko več električne energije in skoraj za 3-krat več premoga. Proizvodnja teh surovin pa še od leta do leta narašča, saj je bil samo v ZDA indeks industrijske proizvodnje v lanskem letu za 12 odstotkov višji od one v letu 1949 in za 81 odstotkov višji od proizvodnje v letu 1939.

KAJ JE NARODNI DOHODEK IN KAKO SE TROŠI?

Narodni dohodek je pravzaprav del družbenega proizvoda in predstavlja torej enoletno skupno vrednost proizvodnje po odbitku vseh materialnih stroškov same proizvodnje.

Narodni dohodek se izračuna na ta način, če se od vrednosti družbenih proizvodov odšteje vrednost vseh materialnih stroškov, ki so nastali pri proizvodnji (surovine, pomožni material, stroški amortizacije in tako dalje).

Naš narodni dohodek za leto 1950 je znašal 206 milijard dinarjev, oziroma v povprečju 12.770 dinarjev na enega prebivalca. Seveda narodni dohodek ni v vseh republikah enak. Najvišji je v Sloveniji, potem v Hrvatski, najnižji pa v Črni gori in Makedoniji. Vzrok za to je gospodarska zaostalost republik, ki jo je je treba še posebej odpraviti, ker nepovoljno vpliva tudi na povprečje narodnega dohodka za vso državo.

Že uvodoma smo rekli, da je narodni dohodek odvisen od količine vrednosti družbenega proizvoda, od njega pa je odvisen plačilni fond. Plačilni fond v našem narodnem gospodarstvu tvori 50 % narodnega dohodka, ostalih 50 % narodnega dohodka pa predstavlja večvrednost dela. Sredstva plačilnega fonda se torej uporabljajo za izplačilo plač delavcem in uslužbencem, da z njimi kupujejo izdelke družbene proizvodnje, ki so namenjeni za široko potrošnjo. O tem smo govorili, ko smo prikazali delitev družbenih proizvodov.

Večvrednosti (50 % narodnega dohodka) mi potrošniki sicer ne dobimo neposredno na roke, ampak le posredno. Ta sredstva se namreč uporabijo za skupne investicije (gradnjo industrije, ceste, mostov itd.) — konkretno 25 % narodnega dohodka, drugi del 25 % narodnega dohodka pa se uporabi za razne družbene usluge, kot so: sredstva za zdravje, socialno zavarovanje, prosvetno, kulturo, obrambo in drugo.

Večvrednost dela oziroma presežna vrednost predstavlja torej

tisto novo vrednost, ki jo dobimo, če od skupne vrednosti narodnega dohodka odštejemo plačilni fond, ki je potreben za življenje in druge potrebe delovnih ljudi.

V našem gospodarstvu si namreč plačilni fond in večvrednost dela delita narodni dohodek pol na pol.

*

Že iz tega bežnega pregleda lahko vidimo in povzamemo, v kakšni vzročni zvezi in medsebojni odvisnosti so z ozirom na celotno proizvodnjo posamezni fondi, kot so: fond reprodukcije, fond družbenih proizvodov, namenjen za široko potrošnjo, narodni dohodek, plačilni fond, večvrednost dela, družbeni fond in tudi akumulacija in skupne investicije. Eno kot drugo je odvisno predvsem od obsega proizvodnje. Nesorazmerje med katerimi koli od teh fondov pa utegne porušiti gospodarsko ravnotežje in povzročiti zastoj pri razvijanju našega gospodarstva.

To trditev najbolj nazorno pokaže primer sorazmerja med plačilnim fondom in sredstvi za potrošnjo. Sredstva za široko potrošnjo so pri nas v letu 1950 znašala 37 % od vrednosti celotnega družbenega proizvoda — torej 141 milijard 340 milijonov dinarjev, plačilni fond pa 50 % od narodnega dohodka — torej 103 milijarde dinarjev. Če bi brezglavo povišavali plačilni fond, bi to pomenilo, da bi na trgu zmanjkalo blaga, ker bi bilo več denarja, kot bi bilo blaga. To pa bi praktično pomenilo padec kupne moči in z njo tudi padec realnih prejemkov. Za pravilno usmerjanje trga je potrebno, da so sredstva plačilnega fonda vselej za spoznanje nižja od sredstev, namenjenih za široko potrošnjo. To potem dejansko vzdržuje ravnotežje v našem gospodarstvu in vpliva na to, da se proizvodi tudi prodajajo po vrednosti. Nesorazmerno povečani plačilni fond pa bi nujno zahteval zniževanje sredstev za družbene fonde in skupne investicije, kar bi praktično spet pomenilo, da bi država ne mogla v dovoljni meri skrbeti za potrebe investicije, nujno pa bi morala zanemarjati tudi skrb za obrambo, za kulturne, prosvetne, zdravstvene in socialne potrebe delovnih ljudi.

Prav tako negativno na škodo življenjske ravni pa bi se v obratnem smislu odražalo, če bi uporabil prevelik del narodnega dohodka za potrebe družbenega fonda in skupne investicije, ker bi s tem nujno in nesorazmerno zniževali plačilni fond. Pretirano nizek plačilni fond pa bi lahko imel za posledico ne le nizek življenjski standard, ampak bi celo ogrožal zdravje delovnih ljudi in njihovo delovno sposobnost.

Zato so naše investicije, računano na 1 prebivalca in izraženo v dolarjih, znašale leta 1949 le 20, medtem ko so te bile drugod znatno višje (Anglija 41, Francija 24), ker je njihov narodni dohodek višji.

Iz vsega tega lahko torej v glavnem zaključimo, da blagostanje družbe v socialistično urejeni državi ustvarja družbena proizvodnja. Kolikor večja je ta, toliko bolj se večajo tudi sredstva za reprodukcijo in investicije na eni ter sredstva za široko potrošnjo, plačilni in družbeni fond na drugi strani.

Ne glede na to, da so naše proizvajalne sile v primerjavi z drugimi, gospodarsko bolj razvitimi državami za sedaj še šibke in da razmeroma precejšen del (63 % vseh družbenih proizvodov) trošimo za reprodukcijo in investicije, pa lahko kljub temu ob sedanjih pogojih dosežemo marsikaj, da povečamo proizvodnjo, s tem pa tudi narodni dohodek, plačilni fond in sredstva za družbene fonde, saj vemo sedaj, da se plačilni fond lahko veča le v toliko, v kolikor se sorazmerno povečujejo tudi sredstva za široko potrošnjo.

To pa lahko dosežemo le, **če se bomo na vsakem delovnem mestu trudili, da čim bolj izkoristimo vsak stroj, če bomo racionalno izkoriščali surovine, pogonski material in delovno silo, hkrati pa kar najbolj zniževali proizvodne stroške in število neproduktivnega osebja ter povsod izvedli kar najboljšo organizacijo dela. Vse to bo neprimerno tudi ob sedanjih pogojih dvigalo vrednost naših družbenih proizvodov, od njih pa bo odvisen naš narodni dohodek, od tega pa tudi plačilni fond. V njem in v sredstvih, ki jih daje družbena proizvodnja za potrebe široke potrošnje, pa se bo odražala končno splošna življenjska raven delovnih ljudi v socialistični družbi.**

Črt

— ▪ —

HIDROCENTRALA NA KOLPI BO IMELA LITOSTROJEVE TURBINE

V začetku decembra bo začela obratovati hidrocentrala Ozalj na Kolpi. Za to hidrocentralo so napravili obe turbini v Litostroju. Montaže vrše monterji hidromontaže iz Maribora, generatorje pa so izdelali v tovarni »Rade Končar« v Zagrebu. Nova hidrocentrala bo izkoriščala vodo iz bazena za obstoječi hidrocentrali.

Iz življenja in dela naših organizacij

Republiški odbor kovinarjev izpolnjuje, kar mu je plenum naročil

Na plenarni seji sindikata kovinarjev so člani naročili Republiškemu odboru, da skliče po industrijskih središčih konference z odborniki sindikalnih organizacij in da z njimi prouče nove gospodarske ukrepe v našem gospodarstvu in nekatera organizacijska vprašanja, ki so jih ponekod jeli malo zanemarjati.

Nedavno je bila taka konferenca v Mariboru. Iz obširne razprave povzemamo samo nekaj zapiskov o slabostih, na katerih so udeleženci konference opozorili svoje organizacije in odbornike. Zelo so pa grajali recimo tovariša Rakušo, točasnega tajnika Krajevnega odbora, ki je doslej svojo dolžnost malomarno izvrševal. Malomarno je zamenjaval članske knjižice, ni v redu poročal o zamenjavi, dal celo nove knjižice nekaterim, ki že dalj časa niso več člani sindikata, z blagajniki podružnic se ni nikoli sestal in podobno. Seveda so grajali za te napake tudi krajevni odbor, ki je za malomarnosti vedel, pa ni ničesar pokrenil, da se odpravijo. Na konferenci so opozorili še na nekatere slabosti, kot je pojav samovoljnega prilaščanja denarja (skupinski zaupnik v tovarni poljedelskih strojev) in dajanje posojil iz rednih proračunskih sredstev namenjenih za organizacijske in druge potrebe.

Na podobni konferenci sindikalnih odbornikov iz podružnice pri podjetju »Franc Leskošek« pa so ugotovili, da ne delajo vsi odborniki sindikalne organizacije in opozorili na to, da povprečno plačuje svoj članski prispevek le okrog 68% članov. To je vendar res velika slabost te organizacije in odborniki se bodo morali kar resno potruditi, da jo odpravijo. K — S

NEPOŠTENJU IN VERIŽNIŠTVU NE SME BITI MESTA MED NAMI

Na zadnji seji mestnega sindikalnega sveta na Jesenicah so med drugim govorili o špekulantskih težnjah nekaterih obrtnikov, ki svojim učencem in pomočnikom ne doplačujejo razlik za industrijske bone. **Krojač Pavlin** pravi svojim uslužbencem: »če niste zadovoljni, lahko greste«. Na Jesenicah tudi niso redki primeri, da nekateri obrtniki odjemalcem draže zaračunajo kot so cene na njihovih cenikih, ki jih je potrdil MLO. Člani sveta so sklenili, da bodo na te nepravilnosti opozorili Obrtno zbornico in vse članstvo sindikatov na Jesenicah, da jih bo pomagalo odpraviti.

Rudniški odbor sindikata v Mežici graja nadzornike, ki predčasno zapuste delovna mesta

Iz zapisnika Rudniškega odbora sindikata v Mežici pa se dá povzeti, da na vsaki seji malo pretresejo, kaj so že napravili od onega, kar so na prejšnji seji sklenili. In pametno ter koristno je to. Na zadnji so n. pr. ugotovili, da nadzorni odbor še ni pregledal blagajniškega poslovanja godbenega društva. Seveda so nadzorni odbor tudi opozorili na ta opravek. Na zadnji seji je rudniški odbor pretresal nekatera vprašanja higienskotehnične zaščite dela in tekmovanja. Tokrat so odborniki grajali tudi nekatere nadzornike, ki predčasno zapuščajo delovna mesta.

V VELENJU SO USTANOVILI PODRUŽNICO DRUŠTVA UPOKOJENCEV

Podružnice društva upokojencev v Šoštanju je zajemalo članstvo s preširokega področja, tako da članstvo ni moglo imeti tesnejših stikov med seboj, zato so ga preosnovali. Zaenkrat so osnovali novo samostojno podružnico v Velenju, kjer so si za predsednika izbrali tovariša Kurnika. V decembru pa bodo osnovali še dve novi podružnici in sicer v Mozirju in Šmartnem ob Paki.

Žalosten primer, ki so ga pa prav rešili

Sindikalna skupina patološko-anatomskega instituta je sindikalni podružnici medicinske visoke šole predlagala, naj briše iz članstva Jožeta Petka, laboranta-pripravnika, ki si je iz sindikalne blagajne neopravičeno prilastil 2000 dinarjev. Izvršni odbor sindikalne podružnice je poslal sklep o izključitvi v potrditev Republiškemu odboru.

SINDIKALNI SVET V DOLNJI LENDAVI JE USPEŠNO NASTOPIL PROTI PRETIRANIM CENAM V MENZI

Tudi sindikalne organizacije lahko pripomorejo, da se hrana v menzah poceni. To nam pove tudi tale primer iz Dolnje Lendave. Tam so vse menze svojim abonentom zaračunale 4500 dinarjev mesečno za celodnevno prehrano. Okrajni sindikalni svet Dol. Lendave je v začetku meseca na svoji seji razpravljal o tej neopravičeni podražitvi hrane in podvzel potrebne korake. Sedaj so menze znižale ceno na 2500 dinarjev, zajtrk stane 18 dinarjev, kosilo 50 dinarjev in večerja 25 dinarjev dnevno.

KAM GRE NAŠ DENAR?

Podružnice sindikata rudarjev za Slovenijo so izdale v devetih mesecih letos 653.608 dinarjev pomoči svojemu članstvu za letni oddih, za prosvetne potrebe so porabile 473.504 dinarjev, za telesno vzgojo in šport pa so izdale 302.458 din. Ti prispevki bi lahko bili še večji, če bi vsi člani sindikata redno plačevali članarino.

V OBRATIH BODO IMELI POSEBNE ZVEZKE ZA ZAPISOVANJE VPRAŠANJ

Sindikalni odbor rudnika v Mežici bo v kratkem v vsakem obratu na primernem mestu pripravil posebne zvezke, v katerem bodo člani sindikata in odborniki zapisovali nejasna vprašanja iz našega vsakdanjega življenja. O teh vprašanjih bo potem pretresal odbor, ali pa nekaj odbornikov in bodo potem članom pojasnjevali. Česar pa ne bodo znali sami odgovoriti, bodo vprašali pa »Obzornik socialističnega dela«. Š. L.

PRI PRIPRAVAH ZA OBČNE ZBORE POMAGAJO

Člani sindikalne podružnice tovarne usnja KONUS v Slov. Konjicah aktivno sodelujejo pri pripravah na občne zbore vaških odborov OF v vseh vaseh v okolici Slov. Konjic. V zadnjih dneh so imeli več sestankov, kjer so s kmeti razpravljali o tekočih gospodarskih vprašanjih in nalogah OF v tem času. L. V.

Naj se vam ne »mudi« preveč pri porabi kulturnoprosvetnega fonda

Iz Mežice nam pišejo, da so za kulturnoprosvetni sklad prejeli od podjetja 533 tisoč 250 dinarjev. Okrog polovice teh sredstev nameravajo »razdeliti« delavskim prosvetnim društvom v Mežici, Črni, Heleni, Žerjavu in delno v Prevalju ter športnim organizacijam v istih krajih. Seveda bodo zaprosili vodstva društev, da jim nekoliko povedo, kaj mislijo v bodočem letu napraviti, da bi sredstva res koristno porabili! Ostali del sredstev pa bodo prihranili za gradnjo prosvetnega doma v Žerjavu. Tako gospodarjenje je preudarno. Društvom naj sindikalne organizacije materialno pomagajo, toda ne » s tako veliko žlico«, ker je izkušnja pokazala, da je to škodljivo. Sicer pa se nam prav nič ne mudi porabiti ta sredstva, ker jih bomo v kratkem lahko koristno potrošili. Neodgovorno pa je razsipavanje tega denarja, prirejanje izletov, kjer se »vse plača«, zabav in veselic, ker je vendar ta denar v svojem bistvu namenjen izboljšanju materialnih pogojev v kulturnovzgojnem delu. Kar poglejte uredbo in se boste prepričali, da je tako!

PRIDOBITE V PRIPRAVI NA OBČNI ZBOR ŠE OSTALE DELAVCE ZA ČLANE!

Iz Mežice nam poročajo, da je izven sindikata v njihovem podjetju še dobrih 10 odstotkov delavcev. Seveda to ni pohvalno, ker moramo vendar skrbeti, da organiziramo čimveč poštenih delavcev. Zato naj bi člani in odborniki v pripravi na letošnji občni zbor še povečali število članstva, še ostale pridobili za organizacijo.

OB NEKATERIH PRIMERIH ZLORABE SINDIKALNIH OBJAV

Pravočasno preprečimo zlorabljanje sindikalnih objav

V zadnjem času so železniški organi zasledili nekaj primerov zlorabe sindikalnih objav s katerimi imamo člani sindikata pravico enkrat letno, ko gremo na letni oddih do občutno znižane voznine. Po podražitvi železniških tarif so železniški organi dobili na vlakih s takimi objavami tudi ljudi, ki nanje niso upravičeni, oziroma upravičence, ki so objave izkoriščali mimo zakonitih določil. To govori o brezvestnosti onega, ki je z objavo potoval, in onih, ki so mu jo dali. Poglejmo si nekaj primerov:

Tajnik sindikalne podružnice tovarne papirja v Radečah pri Zidanem mostu — Anton Cetin — je 29. septembra letos izdal sindikalno objavo kovaču Karlu Knezu, ki je zaposlen v tovarni. Knez je tedaj odpotoval za en dan v Ljubljano. To je prvi prestopek: objava se sme po dosedanjih določilih izdati samo, če gre član na letni oddih. Toda poglejmo si še stvar naprej. Dne 14. novembra je tajnik Cetin ponovno izdal objavo Karlu Knezu. Knez je tokrat potoval s svojo ženo v Ljubljano na zdravniški pregled. To je drugi prestopek. Potne stroške za zdravniški pregled pa itak povrne socialno zavarovanje. Cetin je to drugo objavo, ki jo je izdal Karlu Knezu, vpisal na njegovega brata Jožeta Kneza, ki mu je baje »odstopil« svojo objavo. Seveda je to nedovoljeno. Karel Knez je neopravičeno izkoristil dve objavi.

V sindikalni podružnici granitne industrije v Oplotnici pa so izdali Ivanu Sevšku, pomožnemu delavcu, objavo, s katero se je kot svojec vozil njegov brat Jože Sevšek, ki je pravkar prišel od vojakov. Prav tako so izdali v sindikalni podružnici št. 58 v Ljubljani krojaču Dragotinu Pauku objavo za njegovo mater Jelico Pauk. Te objave delodajalec celo ni niti potrdil, ampak le krajevni odbor sindikata delavcev in nameščencev tekstilne industrije v Ljubljani. Te podružnice so napravile prestopek zato, ker je po določilih zvezne vlade, kot svojce, ki so upravičeni dobiti objavo, razumeti le zakonca in otroke izpod 18 let. Enak prestopek je napravila tudi sindikalna podružnica »Slovenija - ceste«, obrat »Žaga« pri Domžalah, ki je izdala sindikalno objavo Sonji Mlinar, študentki, stari že 23 let. Torej med rodbinske člane štejemo le zakonca in otroke izpod 18 let.

Poleg teh prestopkov pa opozarjamo tudi na pomanjkljivo izpolnjene objave, ki so potem neveljavne in ima koristnik neprilike. Sindikalna podružnica prosvetnih delavcev iz Slov. Konjic je izdala Francu Stresu, učitelju na osnovni šoli Zbelovo v poljčanskem okraju, objavo za njegovo ženo Jožefo. Na objavi sta napisana le ta dva priimka, številka sindikalne knjižice in tekoča številka objave, vseh ostalih podatkov: kakor je kraj potovanja, v kateri podružnici je imenovani tovariš včlanjen, ali je Jožefa Stres res njegova žena, kdaj je bila objava izdana, manjkajo. Brez teh podatkov je objava neveljavna.

Kakršni koli popravki v objavi brez podpisa in pečata ustanove, ki je te popravke izvršila, niso dovoljeni. Vendar nekateri sami popravljajo datume in druge podatke. Takšne popravljene objave so železniški organi odvzeli Tilki Prešeren, nameščenki podružnice št. 1 Goražde, podjetje »Istra«. Na dveh mestih je bila tudi popravljena objava Lojzke Mlakar, uradnice pri generalni direkciji lesne industrije v Ljubljani. Prav tako pa tudi objava Karla Pogorevščnika, delavca iz železarne Guštanj.

Odborniki, ki objave izdajajo in člani, ki so do njih upravičeni, naj se zavedajo, da je vsako izkoriščanje in zloraba objave kazniva. Zato smo dolžni vse take pojave v kali zatreti! O teh stvareh naj se zato v naših podružnicah resno pogovore. Če bi se primeri zlorabe množili, si bomo potem seveda sami krivi, če bo državna uprava prisiljena podvzeti take ukrepe, ki bodo preprečili vsako zlorabo, ki pa lahko občutno prizadenejo vse članstvo. Ne dovolimo torej, da nas par sebičnežev in brezvestnežev oškoduje za tako lepo ugodnost, kot je občuten popust ob priliki potovanja na letni dopust. P.

ŠE O TEM NAM PIŠITE, KAJ STE PREDLAGALI

Tovariš Ludvik Šisernik nam piše, da so člani sindikata rudnika v Mežici pripomnili zelo pametne stvari k osnutku pravilnika o plačah. Sedaj o teh pripombah razglablja komisija za izdelavo Pravilnika o plačah. Nam pa bi bilo zelo drago, če nam bi kaj zapisali, katere so bile te pripombe, zakaj so delavci določene stvari predlagali in kako so utemeljevali. Morda bi to koristilo tudi nam, če bi poznali. Zato, kar napišite nam!

PLENARNA SEJA REPUBLIŠKEGA ODBORA METALURGOV

Široka in plodna razprava o skrbi sindikatov za rast delavskih svetov

Široka in plodna razprava o skrbi sindikatov za razvoj delavskih svetov

Osnovni misli, ki sta prevevali zasedanje plenuma sindikata metalurških delavcev in uslužbencev Slovenije, ki je bilo v nedeljo, je bila, kako delavski sveti in upravni odbori izpolnjujejo svojo nalogo pri upravljanju podjetij in kaj so sindikalne organizacije storile, da bi se organi delavskega upravljanja za to čimbolj usposobili. Delavski sveti in upravni odbori so že doslej dosegli prav lepe uspehe pri gospodarjenju s podjetji. Seveda, niso se pa mogli v celoti uveljaviti: prvič, ker gospodarstvo šele prilagajamo družbenemu upravljanju in drugič, ker se vendar delavci neposredno šele sedaj pričenjajo ukvarjati z gospodarstvom, pa jim marsikdaj manjka prepotrebno gospodarsko znanje. Zato pa je potrebno delavske svete tudi opozoriti na slabosti, ki jih opažamo. Predvsem je mogoče ugotoviti, da so se upravni odbori doslej nekako bolj znašli v svojem delu kot delavski sveti. Delni vzrok za to je nedvomno tudi v tem, ker nekateri člani delavskega sveta, ponekje pa kar celoten delavski svet ne upoštevajo, da so prav za prav oni tisti, ki gospodarijo s podjetjem. Pri upravnih odborih pa se pogosto pokaže, da posegajo v neposredno operativne opravke v tehnološkem procesu podjetja. Nekateri predsedniki in člani upravnih odborov pa ponekdaj rešujejo razna vprašanja tudi kar »na svoje«, izven seje upravnega odbora, kar seveda škoduje delu upravnih odborov in nujno vodi k temu, da se prično tudi člani bavitj s stvarmi, ki sodijo v delokrog operativnih voditeljev.

Pa tudi to se še pojavlja, da nekateri direktorji precej samovoljno odločajo o splošnih gospodarskih stvareh in si tako direktor hote ali nehote povsem podreja delavski svet. Delavski sveti in upravni odbori morajo pa nasprotno stremeti za tem, da bodo svoje delo opravljali popolnoma po svoji razsodbi, seveda v okviru splošnih zakonitih predpisov in posvetovanju z upravnim in tehničnim vodstvom in tudi z direktorjem.

Delavske svete je potrebno opozoriti tudi na to, da se še vedno premalo ukvarjajo z gospodarstvom podjetja, vrednostjo proizvodnje, prodajo blaga itd. Seveda je to sorazmerno tudi najtežji opravek, toda prav to je glavna dolžnost delavskih svetov. Gospodarska vprašanja je torej treba temeljito proučevati in člani delavskih svetov se ne smejo zadovoljiti s tem, da jim nekateri finančni strokovnjaki na nerazumljiv način razlagajo tehnično strokovne stvari. V pravilni obravnavi gospodarskih vprašanj so imeli doslej največ uspeha v Štorah in Mostah. Enostranska obravnava gospodarstva ima za posledico tudi to, da delavskim svetom pogosto uide izpred oči skrb za delavca, za življenjske prilike, za tehnično, higiensko zaščito dela, obče socialne dobrine in drugo.

Hvalevredno pa je to, da je od zasedanja do zasedanja vedno manj upravičenih izostankov, kar nam jasno pove, da pri članih delavskih svetov in upravnih odborov raste zavest in da razumevajo, kako važno je gospodarjenje s podjetjem. Pa tudi razprave na zasedanjih so vedno bolj živahne. Na Jesenicah je na primer, na zadnjem zasedanju delavskega sveta sodelovalo v razpravi kar 40 članov, kar je nedvomno zelo lep uspeh, zlasti, če upoštevamo tudi, da je bila razprava zelo zrela. Sindikalnim organizacijam pa je potrebno povedati, da so še vse premalo poskrbele, da bi kolektivi odpoklicali nedelavne člane in bi mesto njih izvolili druge.

Zelo lepa živahnost je nastala tudi ob razpravah za izdelavo pravilnikov o plačah in razvrstitvi delovnih mest. Tu so našle naše organizacije svoje pravo mesto poleg delavskega sveta in uprave. Predsedstvo Republiškega odbora je na dveh sejah skupno s komisijo za pregled pravilnikov in s strokovnjaki iz podjetij pregledalo vsebino pravilnikov. V nekaterih podjetjih so o pravilnikih že tudi razpravljali na delovnih mestih.

Na zaključku plenuma so med drugim sklenili, da naj sindikalna organizacija nudi še naprej čimveč pomoči organom delavskega upravljanja, da bodo ti dorasli svojim nalogam. Prav tako pa naj še razširi svoje delo pri ekonomski vzgoji delavcev. P. D.

SKUPINE LJUDSKE INŠPEKCIJE SO ŠE POTREBNE

V »Delavski enotnosti« ste zastavili vprašanje: »kaj mislite, ali so nam še potrebne ljudske inšpekcije«. Na to vprašanja vam odgovarjam, da so po mojem preudarku še potrebne zlasti za večja podjetja. Res je, da imamo delavske svete, toda poleg njih je v podjetjih dovolj dela za inšpektorje. V »Litostroju« imajo še posebej odgovorno nalogo, saj ima »Litostroj« tako obširne gospodarske naloge, da mu delo inšpektorjev lahko le precej koristi. Poleg tega pa ima »Litostroj« tudi svoje trgovine, mesarijo, bufet, mlekarno s prodajalno kruha, menzo, kjer lahko inšpektorji pomagajo, da se čimbolje gospodari.

Anton Zrnec

Motijo jih brezbrižni in nedelavni člani v delavskem svetu

Nedavno je zasedal delavski svet tovarne lepenke na Količevem. Kot nam pravijo, tam delavski svet »dobro vozi«. Zato si pa napravimo nekaj beležk z njihovega zasedanja. Najprej motijo pridne in vestne člane delavskega sveta tisti člani, ki so brezbrižni, da celo na seje ne prihajajo. Zato so naprosili sindikalno podružnico, da se pogovori s članstvom o njih in da jih kolektiv, če smatra za potrebno, tudi odpokliče. V razpravi je tovariš Kočevar predlagal, naj se izdelki prebirajo in ponovno sortirajo, kar bo nedvomno vplivalo na izboljšanje kakovosti izdelkov in zmanjšanje odpadkov. Pogovorili so se tudi o generalnih popravilih v podjetju in ugotovili, da se reparaturna dela ne izvrše pravočasno, zato so sklenili, da to stvar prouče. Tehnično vodstvo podjetja so posebej zadolžili, da prouči možnosti izboljšanja kvalitete in da poroča na prvem naslednjem zasedanju o ukrenjenem.

Na zasedanju so proučili tudi investicijski program podjetja za prihodnje leto in se odločili zanj. Končno pa so še sklenili, da se prihodnjo nedeljo spet zbero, da bodo obravnavali pravilnik o plačah.

Sindikalno gibanje v domovini in po svetu

NEMŠKI DELAVCI VZTRAJNO ZAHTEVAJO, DA SE JIM OMOGOČI SODELOVANJE V UPRAVI PODJETIJ

Predsednik Konfederacije nemških sindikatov je nedavno izročil Bonnski vladi zahteve konfederacije. Konfederacija zahteva v imenu delavstva med drugim tudi, da se omogoči delavcem, da bodo vodili podjetja skupaj z upravami. Konfederacija sporoča, da bo vztrajno in brez odlaganja uresničila tozadevne zahteve. Tako se nemški delavci po svoje bojujejo za to, da bi dobili delavske svete, v začetku seveda zgolj s posvetovalno pravico. Vendar tudi to je že pomemben napredek.

KOMINFORMOVSKI SINDIKATI IZGUBLJAJO ČLANSTVO

Sindikat avstralskih rudarjev je sklenil, da bo izstopil iz kominformske svetovne federacije in pristopil k Mednarodni konfederaciji svobodnih sindikatov.

KOMINFORMOVSKA FEDERACIJA DELA IMA VEDNO MANJ ČLANOV

Generalna konfederacija dela v Italiji, ki je pod vplivom Kominforma, je še nedavno štela 6 milijonov članov, v zadnjem času pa se je število članstva zmanjšalo na tri milijone. Sindikalne organizacije, ki so izstopile iz generalne konfederacije dela so se včlanile v Konfederacijo svobodnih italijanskih delavcev in v organizacijo Enotnih italijanskih sindikatov. Ti dve organizaciji sta tako pridobili veliko število članov in imata sedaj dva in pol milijona organiziranih delavcev.

ŠIRŠI PLENUM RO LESNIH DELAVCEV SRBIJE

V Beogradu se je 10. t. m. sestal širši plenum republiškega odbora sindikata delavcev in uslužbencev lesne industrije Srbije. Na plenarnem sestanku so razpravljali o odnosih in skrbi sindikalnih organizacij in uprav podjetij do delovnih ljudi, kakor tudi o nekaterih organizacijskih problemih republiškega odbora.

CENTRALNI ODBOR GRADBINCEV JE ZASEDAL

20. novembra t. l. je v Beogradu zasedal XI. plenum Centralnega odbora sindikata delavcev in uslužbencev gradbene industrije Jugoslavije. Na plenumu so opozorili na to, da morajo sindikalne organizacije bolj kot doslej skrbeti za izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev gradbenih delavcev. Po nekaterih gradbiščih so delavci zapustili svoja delovna mesta prav zaradi slabih stanovanj, prehrane in zaradi kršenja zakonitih predpisov nekaterih uprav podjetij. Zanimiv je morda še ta podatek, da so gradbinci Jugoslavije od leta 1945 do 1950 zgradili skupaj 155.000 raznih objektov. V tem času je bilo proglašenih 226.488 udarnikov, med katerimi so tudi 25-kratni. Prav tako je v teh petih letih v vseh republikah odlikovanih z redi dela in medaljo dela 2350 delavcev in uslužbencev v gradbinstvu.

Člane sindikata gradbenih in njihova strokovna sindikalna vodstva pa posebej opozarjamo na to, da je celotno gradivo o delu XI. plenuma objavljeno v »Gradjevinarskom radniku«.

Graditelji mladinske proge Doboj—Banjaluka nas vabijo

Mladinci in mladinke, ki gradijo novo progo Doboj—Banjaluka so na posvetovanju sklenili, da bodo končali dela na progi — razen tunela Leskove vode, do 20. decembra t. l. Na posvetovanju so tudi govorili o tem, da pogrešajo obiskov kulturno-umetniških skupin in raznih kulturnih in javnih delavcev. Na podlagi te upravičene želje mladincev, je Glavni štab pozval vse kulturne, prosvetne in javne delavce, posebno književnike, glasbenike in igralce, da obiščejo mladinsko progo in neutrudnim delavcem nudijo nekaj razvedrila in pouka ter tako prispevajo svoj delež k končnim delom na progi. S svojimi obiski pa bodo dali mladini tudi veliko priznanje in jo vzpodbudili za nove delovne podvige pri njihovem nesebičnem in požrtvovalnem delu.

PRI PREMEŠČANJU USLUŽBENCEV DRŽAVNIH USTANOV BO SODELOVALA TUDI SINDIKALNA ORGANIZACIJA

Nedavno je bila po sklepu seje predsedstva Republiškega odbora sindikata uslužbencev državnih ustanov Slovenije ustanovljena komisija, ki bo pomagala pri pravilni zaposlitvi odvečnih uslužbencev. V komisiji so sledeči tovariši: Franc Potisek, predsednik RO, Vinko Hafner, pomočnik predsedstva sveta za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti in tovariš Bojan Krištof, pomočnik sekretarja za personalno službo.

To in ono o delavskih stanovanjih

Razvoj našega delavskega stanovanja lahko zasledujemo že od starih viničarskih hiš dalje, ki so še danes naseljene, čeprav so stare često že nad 100 let. V Slovenskih goricah so spretno postavljene vrh pobočja, ob kolovozu. Med sosedi ni ograj, hiše so v zelenju, organsko zrasle z delovnim mestom svojih stanovalcev — z vinogradom. V hišah ne stanuje lastnik, temveč le njegov delavec — viničar; standard je nizek. Glavni prostor je istočasno dnevna soba in spalnica številne viničarjeve družine. Ima pa vendarle zanimivo prednost pred mnogimi našimi današnjimi novimi stanovanji: kuhinja je le kuhinja, to ni prostor, v katerem je zbrana vsa družina v pregretem in s paro ter vzduhom po kuhi prenasičenem zraku.

PREDVOJNO DELAVSKO STANOVANJE JE OHRANILO OSNOVO VINIČARSKE HIŠE

Naše značilno predvojno delavsko stanovanje je v bistvu obdržalo osnovo viničarske hiše, čeprav si jo je delavec gradil sam. Napredovalo je le v opremi; v kuhinji je štedilnik namesto odprtega ognjišča, veža je pa zmanjšana za stranišče in shrambo. Ločena sta dnevni in nočni prostor, kuhinja je postala dnevna soba, čeprav je manjša kot spalnica.

Ta nova predvojna naselja so pa brez lepote, ki jo imajo še naši vaški in viničarski zaselki. Premajhne parcele in še posebno nespretno postavljene stavbe ne dopuščajo niti sadnih dreves, hiše so gole, brez zelenja. Zaradi želje po lastni hiš »za vsako ceno« so morali pozneje zaradi potreb nujno nastati še različni prizidki k premajhnemu stanovanju.

Te hiše so zgrajene z velikimi, vztrajnimi napori, vloženega je ogromno dela in vrednosti, pa vendar zaostajajo za standardom, ki bi ga s tem lahko dosegle, če bi bilo vse delo bolje premišljeno. Delavec je bil navezan le nase, nihče mu ni nudil moralne in materialne podpore.

STANOVANJA V VEČJIH SODOBNIH BLOKIH

Po osvoboditvi je pomanjkanje stanovanj tolikšno, da je bilo treba začeti s skupinsko zidavo, ki naj bi bila ekonomičnejša kot posamezne hišice. Stanovanja so v večjih blokih in skupinah. Zrasli so novi stanovanjski predeli na Jesenicah, v Kranju, v Ljubljani, v Hrastniku, v Mariboru in še nova mesta na včerajšnjih njivah ali v gozdnatem predelu: Nova Gorica, Štore, Strnišče, Guštanj, Doljna Lendava. To je nov prijem, ki je ogledalo našega časa, to so ogromne investicije in skrb naše skupnosti za dostojno stanovanje delovnih ljudi. Vsakemu stanovalcu je pa obenem zaupano v oskrbo veliko ljudsko premoženje, ki ga je treba

Naša ljudska država skrbi tudi za udobna sončna in prostorna stanovanja delavcev, da se jim ni treba več stiskati v vlažnih in zdravju škodljivih barakah. Slika predstavlja enega izmed stanovanjskih blokov, kakršni so zrasli po osvoboditvi tudi okrog bodoče tovarne aluminija v Strnišču pri Ptuju

znati pravilno ceniti. Z veseljem lahko ugotovimo, da se večina stanovalcev tega v polni meri zaveda, njihova stanovanja in celotni bloki so skrbno negovani. Kakovostno izdelana stanovanja so še po večletni uporabi, kot da bi bila šele včeraj prvič naseljena. Z neverjetno skrbjo so negovana, v njih je vedro razpoloženje. V stanovanju je vse na svojem mestu: dnevna soba, ki mora biti kot »srce stanovanja« največji prostor v stanovanju, je svetla, sončna. Ob njej je kuhinjski kot, ki se s steklenimi vrati da zapreti in s tem ločiti. Gospodinja je nemotena pri svojem delu, pa vendar ima ves čas pred očmi otroke, ki se igrajo v dnevni sobi, a ne morejo do štedilnika (opekline). Kuhinjska sopara se ne razširja po dnevni sobi, po ventilacijah je iz kuhinjskega kota speljana nad streho. Gospodinja - mati ima vse pri roki: ob eni steni se ji vrsti delovna miza, pomivalnik, štedilnik. Z enim korakom je v shrambi in ob vzidani kuhinjski omari. Skozi okno ima razgled na vrt, park, na otroško igrišče. Kako so se nam stanovalke tako opremljenih kuhinj pohvalile! Stalen red imajo v dnevni sobi in kolko manj čiščenja, saj so kuhinjska tla sorazmerno majhna. Z ločitvijo kuhinjskega kota od dnevne sobe pa ni treba pozimi kuriti v dveh kuriščih: naši štedilniki slabo izrabijo toploto, vroč dim uhaja v dimnik. Zato pa ga speljemo še skozi peč v dnevni sobi, ki nam jo jeseni in spomladi popolnoma ogreva, pozimi pa dodatno.

V stanovanju bodi tudi počitek po delu: zakaj ne bi bil pred dnevno sobo še balkon ali terasa? Tu moremo uživati v ležalniku popoldansko sonce, tu spi tudi dojenček v košku, gospodinja krpa in šiva, tu je poleti tudi možno obedovati, tu je prostor, kjer se otroci igrajo (ob balkonski ograji, ki jim ne dopušča plezanja!). sem postavimo cvetice. Spalnice so lahko sorazmerno manjše, a okna morajo biti takšna, da dopuščajo slabše ali močnejše ventiliranje (zima in poletje). »Sanitarna baterija« je trd oreh pri projektiranju stanovanj. Naša industrija nam te opreme zaenkrat še ne daje v taki množini in kvaliteti, kot jo potrebujemo. Zato se zatečemo pogosto k improvizacijam, a predvideti moramo vedno možnost poznejše popolne opreme.

OPREMA STANOVANJ

Novo nastale družine imajo največ preglavic z nabavo pohištva, saj je to za zdaj še velik izdatek. Kako prijetno je zato vseliti se v novo stanovanje, kjer je v predsobi vzidana garderobna omara in prav takšne vsaj v eni spalnici! Vzidane omare imajo mizarsko obdelano le sprednjo stran, za več kot polovico so cenejše od prenosljivih, obsežnejše so — saj so v dveh višinah do stropa — in nobenih okvar ni pri »selitvi«, saj so hišni inventar. Marsikdo bo porekel: toliko želja in potreb, a kje je štednja? Kako bomo vse to zmogli? Zavedati se moramo, da je treba pametno štediti: če na primer zmanjšujemo stanovanjske prostore, jih slabo opremimo in nezadostno izdelamo, smo trenutno res nekaj manj investirali, a stanovalce smo prav tako »zožili« tudi v njihovem mišljenju in delu. Pretesna stanovanja imajo tudi krajšo trajnost, naše investicije so s tem dejansko slabše uporabljene.

Štediti moremo in je treba predvsem s pravim organizacijskim prijemom. Vsako pomembno dejanje je treba temeljito preudariti pred izvršitvijo, kaj šele tako obsežno investiranje, kot ga zahtevajo naša stanovanja. Držimo se načela: več časa za dobre načrte in s tem manj časa za gradnjo.

ŠE O ZASEBNIH HIŠICAH

V zadnjih dveh letih rastejo nove individualne hišice, ki jih grade stanovalci v svoji režiji, ob podpori skupnosti. Želja (verjetno) večine je: imeti lastni dom.

Smo pri tej akciji napredovali v kvaliteti in standardu? Če pogledamo nove zaselke, moramo odkrito reči, da je to velik nered, to je skok iz ekstrema kolektivnih stanovanj v blokih v pretirano iskanje individualnosti

Napačno bi bilo želeti ali celo zahtevati, da so nove hiše vse enake. To bi bilo dolgočasno, pa čeprav bi bile vse kvalitetne. A vendar mora biti v novem naselju red in zakonitost tudi v zunanji obdelavi ter pri urejanju notranjščine, ki vpliva na obliko hiše.

Nove stavbe imajo obveznosti do celotnega naselja, do mesta, saj so njegov sestavni del: iz skupnega omrežja dobivajo vodo, elektriko, vezane so na skupno kanalizacijo in na cestno omrežje. Zato so tudi dolžne prispevati k skupni lepoti mesta. Ne more nov lastnik modrovati: zame je pomembna le dobra notranjost, fasada hiše in okolica pa sta takšni, kakršni že pač nastaneta.

Kdo more zagovarjati na primer različno nagnjene opečne strehe, ko so pa krite vse z enakim materialom in vse dežju in soncu enako izpostavljene?

Izkušnje teh dveh let jasno govore, da je vložen trud za gradnjo teh hišic nesorazmerno velik. To je krepek korak nazaj! Izkoriščene niso naše današnje možnosti niti prednost delitve dela.

Vsak zase je skrbel za svojega zidarja, tesarja, mizarja, instalaterja, čeprav bi lahko z isto energijo posameznik pridobil vse te obrtnike za skupino stavb, obrtnik bi pa tudi »v seriji« opravil svoje delo v miru in zato kvalitetneje.

V bodoče bo boljši širši, skupni prijem skupine interesentov za gradnjo novih hiš, skrb za prave načrte, ki bodo brez dosedanjih napak, skrb za enotno vodstvo gradnje, skrb za organizirano predizdelavo (prefabrikacijo) posameznih delov zgradb (montažni stropovi, stopnice, okna, vrata, ograje, vzidano pohištvo), skratka: vsi napori naj bodo izkoriščeni brez izgub. S tem bo gradnja hitrejša in boljša, novi domovi pa bodo v veselje in ponos nam vsem.

Arh. Danilo Fürst

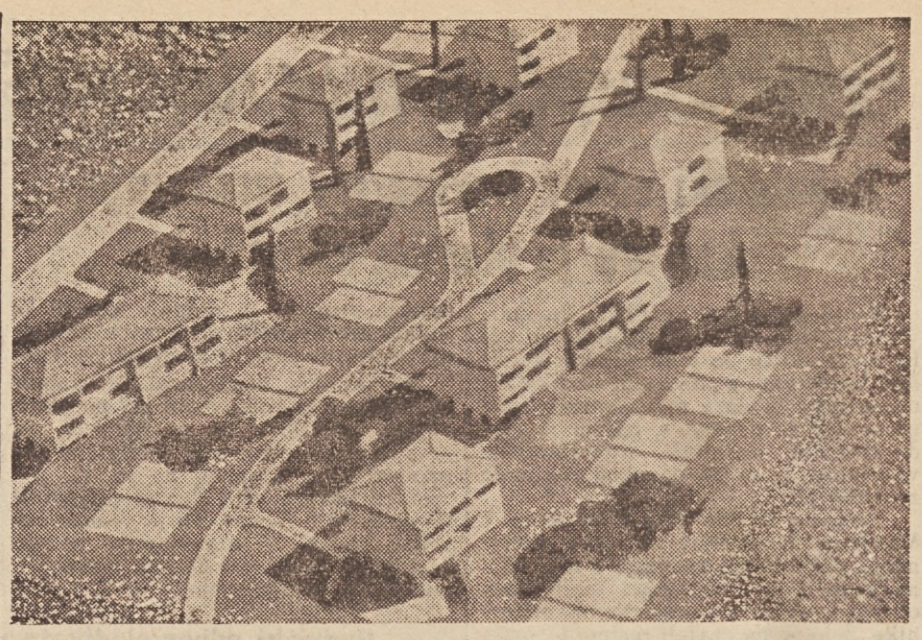

Okrog stanovanjskih naselij naših delavcev se bodo nahajale poleg stanovanj tudi trgovine, obrtne delavnice, igrišča za otroke, vmes pa nasadi, drevje in parki. Slika prikazuje primer naselja, zasnovanega po sodobnih urbanističnih načelih

ALI VAS ZANIMA, KAJ NAM POVEDO ŠTEVILKE O LETNEM DOPUSTU?

V TREH MESECIH NAD 920 TISOČ DNI DOPUSTA IN NAD 133 MILIJONOV DINARJEV ZA PLAČE DOPUSTNIKOM

Iz statističnih podatkov Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo (julij, avgust, september) smo povzeli tele podatke o letnem dopustu delavcev in nameščencev v teh treh mesecih. Po predvidenih programih, ki jih napravijo skupno delavci z upravami podjetij, bi moralo imeti v tem času redni letni dopust 63.197 oseb, dejansko pa je odšlo na dopust 71.612 oseb, torej 8435 oseb več kot je bilo predvideno. Objave za popust na železnici je od omenjenega števila dopustnikov dvignilo 40.216 opravičencev, torej 31.396 oseb manj kot jih je šlo na dopust. Ta pregled pa ne bi bil popoln, če ne bi prišteli še število 17.139 oseb, ki so kot svojci onih, ki so v delovnem razmerju dvignili objavo za popust na železnici. V počitniških domovih sindikalnih organizacij je svoj dopust preživelo 4196 oseb.

Če seštejemo vse dneve, ki so jih upravičenci prebili na dopustu, dobimo skupno 926.630 dni; če pa še seštejemo vse prejemke, ki so jih kot redno plačo dobili upravičenci v času dopusta, dobimo 133,302.409 dinarjev. Za letni dopust je v podjetjih dobilo denarni prispevek 678 oseb v znesku 840.499 dinarjev, 3169 oseb pa je prejelo 4,202.354 dinarjev kot prispevek od sindikalnih organizacij.

Te številke nam mnogokaj povedo o res iskreni skrbi za pošten oddih delavstva pri nas, zlasti če ne pozabimo na velike težave, s katerimi se v gospodarstvu borimo.

Gospodarstvo doma in po svetu

TUDI AMERIŠKI DELAVEC OBČUTI BREMENA OBOROŽEVANJA

Nedavno so v ZDA na temelju novega zakona o davkih, ki je povečal davčne dajatve na dohodek delavcev, odbili še dva odstotka več kot doslej od mezd in plač. Istočasno pa so se dvignile cene nekaterim potrošnim predmetom, ki jih potrebujemo v gospodinjstvu, dalje cigaretam, bencinu itd. zaradi povišanih trošarin. Vzrok za porast odbitkov je v tem, ker je Kongres odobril državne izdatke v skupni vsoti 91 tisoč 626 milijonov dolarjev, seveda poleg stalnih državnih dajatev. ZDA imajo 154 milijonov prebivalcev, kar pomeni, da je nova državna obveza tolikšna, da pride na posameznega prebivalca 636 dolarjev. Okrog 70 odstotkov teh sredstev bodo porabili za oborožitev. Sredstva za oborožitev pa bodo porazdelili tako, da bo od povprečnega prispevka vsakega posameznega prebivalca šlo 370 dolarjev za obrambo ZDA in 47 dolarjev za vojno in gospodarsko pomoč drugim državam.

ANGLIJA IN FRANCIJA ZMANJŠUJETA UVOZ

Angleška zunanjetrgovinska bilanca izkazuje precejšen primanjkljaj. Zaradi tega je bila angleška vlada prisiljena omejiti uvoz številnih predmetov široke potrošnje. Tako nameravajo med drugim zmanjšati uvoz mesa in maščob za okrog 19 milijonov, sladkor za 1,400.000, čokolade pa za 1 milijon funtov. Poleg tega nameravajo tudi uvoz surovin zmanjšati na najnižjo potrebno mero. Zaradi tega ukrepa angleške vlade bo prizadetih 38 držav, ki so doslej te predmete uvažale v Anglijo.

S podobno mislijo se ukvarja tudi francoska vlada, ki namerava sedaj prvič po vojni pristopiti k resni in vsestranski štednji. Kakor poročajo, bo Francija sedanji uvoz iz ZDA znižala za okrog 40%. Odločena pa je znižati tudi postavke uvoza za investicije in obnovo.

DVIG PROIZVODNOSTI DELA JE PREDPOGOJ ZA ZBOLJŠANJE ŽIVLJENJSKIH POGOJEV

Iz poročila ameriške federacije dela povzemamo, da je bila pred sto leti vrednost delovne storilnosti povprečnega delavca v ZDA 31 centov na uro (dolar ima 100 centov). Ta storilnost je zaradi tehničnega razvoja narasla do leta 1950 na 1,76 dolarja na uro, to se pravi za več kot petkrat. Seveda so temu primerno morali narasti tudi prejemki delavca, ki sicer niso sorazmerno rastli porastu produktivnosti dela. Pred dobrimi sto leti je ameriški delavec porabil za prehrano, obleko in podobno (blagovne usluge 83 odstotkov) svoje plače, za ostale potrebe (neblagovne usluge in podobno) pa 17 odstotkov. Danes pa porabi od 31 do 46 odstotkov svoje plače za blagovne, vse ostalo pa za neblagovne usluge.

POTROŠNA INDUSTRIJA SE MORA UMAKNITI POTREBAM VOJNE INDUSTRIJE

V zadnjem tromesečju t. l. je industrija potrošnih predmetov (likalnikov, kuhalnikov, pralnih naprav itd.) dobila v ZDA samo 46 odstotkov aluminija, 54 odstotkov bakra in 58 odstotkov jekla od količine, ki so jo v tej industriji porabili pred oboroženim spopadom na Koreji. Te količine bodo v naslednjih mesecih še zmanjšane, tako da bodo prejeli še 11 odst. jekla, 29 odst. bakra in 16 odst. manj aluminija, kot so trošili pred omenjenim spopadom na Koreji.

AMERIKA BO OMOGOČILA DANSKI NABAVO PREMOGA

ZDA bodo poslale Danski sestavne dele za avtomobile in kamione v vrednosti 210.000 dolarjev. Ta material namerava Danska prodati Poljski pod pogojem, da ji ta v zameno pošlje premog, ki ga Danska nujno potrebuje za svoje gospodarstvo.

SUHE SLIVE BOMO IZVAŽALI TUDI V FINSKO

»Aeroprodukt« podjetje za uvoz in izvoz kmetijskih pridelkov v Beogradu je s finskimi nakupovalci sklenilo pogodbo, po kateri bomo izvozili v Finsko 250 ton suhih sliv. Ta izvoz suhih sliv v Finsko bo prvi po osvoboditvi, ker je Finska doslej suhe slive kupovala v ZDA. Zaradi deviznih težkoč pa so se letos finski kupci odločili za uvoz iz Jugoslavije.

NOVE TOVARNE GRADE TAM, KJER JE CENEJŠA DELOVNA SILA

Zaradi zmanjšanja proizvodnje avtomobilov je v Detroitu ZDA izgubilo zaposlitev okrog 100 tisoč delavcev. Predstavniki Kongresa industrijskih sindikatov so obdolžili magnate avtomobilske industrije, da grade z vladnim denarjem nove tovarne v krajih, kjer je cenejša delovna sila in da to omogoča še nadaljnje zmanjšanje obsega proizvodnje v detroitskih tovarnah. Problem brezposelnih bodo rešili s povečanjem obrambne proizvodnje v krajih, kjer obstoje brezposelna delovna sila.

ČEŠKOSLOVAŠKI JEKLARSKI INDUSTRIJI PRIMANJKUJE PREMOGA

Proizvodnja jekla v Češkoslovaški je v poslednjih mesecih občutno padla. Vzrok za to »jeklarsko krizo« navajajo, da češkoslovaški premogovniki niso dobavili jeklarski industriji dovolj premoga. Zaradi tega je češkoslovaška vlada znatno povišala dosedanje individualne norme delavcev in izdala odredbo o podaljšanju delovnega časa. Hkrati je začela s prisilnim nabiranjem delovne sile, ki bi jo poslali v rudnike. Tako so doslej s silo zbrali že okrog 45.000 državljanov in jih nagnali na delo v rudnike.

ČE NE PREJEMATE DOKLAD ZA OTROKE, PREGLEJTE ŠE ENKRAT PREDLOŽENA POTRDILA

V številki 46. »Delavske enotnosti« z dne 9. novembra 1951 smo opozorili naše čitatelje, kdo ima pravico do stalnega dodatka za otroke in pod kakšnimi pogoji se ta pravica pridobi. Kljub temu se pojavljajo primeri, ko nekateri delavci sporočajo, da jim ustanove in organi, ki so določeni za priznanje teh pravic, to pravico odrekajo. Večina primerov obstoji v tem, da organi to pravico odrekajo iz razlogov, ker ima ta ali oni delavec oziroma uslužbenec v lasti zemljišče in je njegova davčna osnova tolikšna, da ta izključuje to pravico.

V zvezi s tem bi hoteli opozoriti vse upravičence do stalnega dodatka za otroke, da pravico do teh doklad izključujeta predvsem dva momenta:

1. če je upravičenec sam ali kdor koli njegovih družinskih članov, s katerimi živi upravičenec v skupnem gospodinjstvu, lastnik kmečkega posestva, katerega dohodek spada pod obdavčenje in presega ta več kot 3000 dinarjev letno na vsakega člana tega gospodinjstva;

2. če imata upravčenec do stalnega dodatka za otroke sam ali pa njegov zakonski drug od premoženja ali pridobitne dejavnosti davku podvržen dohodek, ki presega 2000 dinarjev mesečno na vsakega družinskega člana.

Marsikdo, ki je torej predložil potrdilo o višini svojega lanskoletnega dohodka od svojega zemljišča in ima morda tudi obdavčen dohodek od zgradb, je bil zaradi tega, ker je bil ta dohodek na potrdilu označen kot »dohodek od zemljišča«, izključen od te pravice, da bi prejemal stalni dodatek za otroke, če je ta dohodek presegel 3000 dinarjev letno za vsakega člana njegovega gospodinjstva.

Vzemimo primer, da upravičenec poleg sebe vzdržuje še tri člane svoje družine, s katerimi živi v gospodinjski skupnosti, in da znaša njegov davku podvrženi dohodek od zemljišča 10.000 dinarjev, dohodek od zgradb pa znaša recimo 3000 dinarjev. Skupaj torej vzeto, znaša njegov obdavčeni dohodek od zemljišča in zgradb 13.000 dinarjev. Ker živijo v tej gospodinjski skupnosti štirje člani družine, odpade torej na vsakega teh članov 13.000 : 4 = 3250 dinarjev.

Iz tega primera, če se je potrdilo o višini obdavčenega dohodka glasilo, da je to »dohodek od zemljišča«, sledi, da dohodek tega upravičenca na prvi pogled res presega 3000 din letno za vsakega člana gospodinjstva in da zato pravice do stalnega dodatka za otroke ni priznati. Stvar pa izgleda povsem drugače, če bi bil vsak od teh obdavčenih dohodkov izkazan ločeno. V tem primeru bi dohodek od zemljišča (10.000 : 4) znaašl torej letno le 2500 dinarjev na vsakega člana gospodinjstva, dohodek od premoženja (zgradbe) pa bi znašal (3000 : 12) le 250 dinarjev mesečno za vse člane gospodinjstva — oziroma (250 : 4) le po 62,50 dinarja mesečno na vsakega člana tega gospodinjstva, kar seveda upravičencu daje še vedno pravico, da se mu stalni dodatek za otroke prizna.

Delavcem in uslužbencem - upravičencem do stalnega dodatka za otroke zato priporočamo, da še enkrat preverijo svoja potrdila o višini obdavčenega dohodka, v kolikor so se pojavili takšni primeri, in si od pristojnih ljudskih odborov priskrbijo nova, povsem in dejanskemu stanju ustrezajoča potrdila.

»GRADIS« JE PRVI V DRŽAVI IZPOLNIL GRADBENI PLAN

20. novembra je Gradis izpolnil letošnji gradbeni plan in to 9 dni pred dano obljubo in dober mesec pred rokom. Plan je izpolnil na najrazličnejših gradbiščih in na industrijskih objektih in elektrifikaciji. Vrednost vseh del ,ki jih je opravil v tem času znaša 47 milijonov dinarjev.

ŽELEZNIČARJI V TEDNU TEHNIKE

Železniške delavnice, kurilnice, sekcije in postaje so dobro izkoristili Teden tehnike. Težišče delavnosti so bila predavanja, ogledi industrijskih objektov, zboljšanje tehnoloških procesov in s tem kvalitete dela.

V strojni delavnici v Šiški so vpeljali nov sistem rezanja batnih obročev in zboljšali kvaliteto dela, prihranili na materialu in delovni sili. V livarni so vpeljali letečo nočno kontrolo, ki je sproti odpravljala pomanjkljivosti pri razkopavanju odlitkov. Livarji so se polnoštevilno udeležili predavanja o moderni varilni tehniki na ljubljanski univerzi. V podjetju pa so imeli predavanje o tehniki jadranja, da bi še bolj poživili jadralni krožek, ki je v tem tednu dobil za tekmovanje za počastitev obletnice JA pohvalo.

V celjski sekciji za vzdrževanje proge so imeli več predavanj o varenju, združeno s praktičnim prikazovanjem avtogeničnega varenja, o suflaži — novem načinu vzdrževanja prog, ki se uvaja na naših progah, o radiu, o fiziki kovin in predavanje — prvo te vrste v Sloveniji — o aerofotogrametričnem snemanju Himalaje in železnic, ki ga je imel ing. Pestotnik. Za kovačnico v Zidanem mostu so izdelali novo električno pihalno napravo.

Kaj pa v sekciji v Novem mestu? Tam pa si je preko tisoč osnovnošolskih otrok in dijakov ogledalo tehnično stran železniškega obrata. Ogledali so si obdelovalne stroje, tirne naprave, vagone, lokomotive in njihovo delovanje.

Božič Vlado

POGOVORIMO SE TUDI O TEM

Kako naj pomagajo starši otrokom pri učenju

Skrb za načrtno, sistematično in organizirano izobrazbeno in vzgojno rast mladih ljudi je prevzela v razviti in kulturni družbi šola. Učitelji in profesorji so dolžni in se trudijo, da v obliki vzgojnega pouka posredujejo učencem razna kulturna spoznanja in da jih ob materialu teh spoznavanj, ob aktivnem in zavestnem sodelovanju in sredi življenja razrednega in šolskega kolektiva tudi vzgajajo. Učitelji si prizadevajo, da bi razne resnice, ideje, pravila in zakonitosti o prirodi, družbi in kulturi učencem resnično razložili, tako da bi jih oni sami zares tudi razumeli in spoznali, razen tega pa učno snov že v šoli utrjujejo in ponavljajo, tako da preizkušajo, ali so jih učenci res razumeli in ali bi jih znali uporabiti tudi ob novih primerih, ter da pomagajo učenčevemu spominu, ki naj taka dejstva in zakonitosti tudi trajno ohrani in naj se nanje v potrebi tudi aktivno spomni. Učitelji pa skrbe tudi za to, da učenci ob konkretni učni snovi in v konkretnih primerih skupnega življenja spoznajo in doživijo, kaj je družbeno in moralno vredno in prav, da jim razvijajo in utrjujejo voljo, da plemenitijo njihov značaj in da jih navajajo na moralno pravilno in vredno ravnanje. Tudi to vzgojno prizadevanje učiteljev je sestavni del naloge, ki jim jo nalaga družba.

Učenka I. razreda osnovne šole se uči čitati
Prvi koraki v skrivnosti pisanih črk. Kako težko je učenje.

Tako skrbi torej predvsem šola kot organ družbe za to, da bo dobila ta nove rodove izobraženih in vzgojenih ljudi, ki bodo razumno in vestno opravljali kakršno koli poklicno delo in bodo svoje sposobnosti in znanje uporabili za uspešen razvoj in za blagostanje celotne družbe. Jasno pa je, da šola niti ni edina priložnost, da si mlad človek pridobi izobrazbo in vzgojnost, niti ni mogoče, da bi mlad človek prisvojil, premislil in utrdil potrebno znanje, spretnosti in izobrazbo le v tistih urah, ko skrbi zanj učitelj. Kakor je glede vzgajanja potrebna medsebojna pomoč šole in doma pa še drugih organizacij in ustanov, kakor ni prav, da šola za nevzgojeno ponašanje otrok krivi dom in obratno, tako je potrebno, da dom in starši podpro tudi tisto prizadevanje učiteljev, ki naj vodi do znanja, do raznih spretnosti (čitanje, pisanje, risanje, računanje itd.) in do razumsko predelane izobrazbe. Čeprav učitelj v šoli pripoveduje in razlaga, se vendar zgodi, da ta ali oni učenec niti ne posluša, niti sam ne razmišlja, ne sodeluje pri ponavljanju in pri utrjevanju in je bil zato zanj čas v šoli brezploden. Čeprav tudi učitelj v šoli upošteva osebne posebnosti učencev, da eni težko hitro miselno dojamejo, da imajo drugi spomin, ki le počasi sprejema, da potrebujejo eni več ponazarjanja in primerov kot drugi, ima vendar mnogo premalo časa, da bi se osebno pečal z vsakim učencem posebej, ker jih je navadno preveč in ker je predpisana učna snov precej obširna. Razen vsega tega pa je v šoli tudi za utrjevanje raznih spretnosti (čitanje, pisanje, pripovedovanje, računanje itd.) in pa za obnavljanje učne snovi premalo časa ter je potrebno, da se učenec vadi, uči in razmišlja o učni snovi tudi doma. Saj je doba med eno in drugo šolsko uro n. pr. zgodovine, zemljepisa, prirodopisa, jezikovnega pouka predolga, da bi učenec kljub utrjevanju in ponavljanju v šoli sposminsko obdržal učno snov, ter je zato njegovo učenje doma potrebno, da bo tako znanje utrdil tedaj, ko je še sveže v njem in preden jo bo pozabil, ker se je bo sicer moral učiti še enkrat na novo. Saj vemo, kako često učenci pozabijo pridobljene spretnosti in resnice deloma zato, ker jih že pri razlagi niso točno razumeli, deloma zato, ker v šoli niso bila dosti utrjena in deloma zato, ker jih doma sami niso ponavljali ali utrjevali.

POKAŽIMO OTROKOM, DA ISKRENO CENIMO DELO ŠOLE

Važen način pomoči doma otrokom pri učenju je zato že ta, da stalno in zahtevno navajajo otroke k temu, da izkoristijo učni čas v šoli, da res aktivno poslušajo, da res skupno z učiteljem razmišljajo, ugotavljajo, razlagajo, ponavljajo in utrjujejo, da zavestno spremljajo nove resnice, da so ob tem kritično aktivni, da vprašajo, če česa ne razumejo, da ob novih primerih vprašajo, če so prav razumeli, z eno besedo, da so pripravljeni aktivno, razumsko in zavestno sodelovati z učiteljem in z razredom. Otroci naj jasno spoznajo, da starši iskreno cenijo delo šole ter da zahtevajo od otrok, da dobršen del izobrazbenega dela opravijo že v šoli. Na ta način podpirajo starši tudi avtoriteto učiteljev.

PRI UKU OTROKA MORAMO BITI RAZUMNO ZAHTEVNI

Pomembna pomoč doma pri učenju je dalje v tem, da se starši iskreno in vestno zanimajo za to, kaj obravnavajo otroci v šoli, česa se uče, kako napredujejo, kakšno delo zahteva šola od njih doma, kakšne naloge imajo in da kontrolirajo učenje otrok doma. Starši naj se zanimajo tudi za način in metode učiteljevega poučevanja, tako da bodo v potrebi na enak način pomagali svojim otrokom, kot razlaga učitelj v šoli. Vsekakor bo često potrebno, da se pogovorijo z učiteljem o uspevanju svojega otroka, da v pogovoru z njim spoznajo, kaj učitelj zahteva, da spoznajo, kako se obnaša otrok v šoli in kakšni so njegovi uspehi, oziroma pomanjkljivosti, da odkrijejo učitelju svojstvenosti svojega otroka, ki naj jih ta upošteva pri poučevanju, pri ponavljanju, pri eventualnem kaznovanju itd. Tak stik staršev z učitelji bo često pokazal potrebo, da starši pri boječih in premalo samozavestnih otrocih z mirnim bodrenjem dvigajo zaupanje v njihove zmožnosti in v uspešnost vestnega ter vztrajnega učenja in vadenja. Po drugi strani pa se bo pokazala potreba, da starši z zahtevami in odločno voljo krote preveliko samozavest ali celo objestnost svojih otrok. Često se bo pokazalo, da se taki otroci prehitro in lahkomiselno zadovolje s svojim delom, da ga opravijo kakor koli, pri čemer trpi ali temeljitost znanja ali pa zunanja oblika. Tako bi se razvila površnost, ki bi omogočila še večje in lepše uspehe ter maksimalni razvoj otrokovih individualnih zmožnosti. Zato je upravičena razumna zahtevnost, ker se bo otrok tem uspešneje razvijal, čm bolj prizadeven bo.

TRI SMOTRE ZASLEDUJE SODOBNA ŠOLA PRI VZGOJI OTROK

Kar pa zadeva **neposredno** pomoč doma pri učenju otrok, naj poudarim, da mora biti osnovni smoter te pomoči skladen s tem, kar želi doseči današnja šola. V sodobni šoli vsaj skuša doseči učitelj tri smotre. Najprej to, da se učenci učne snovi ne bodo učili le po spominu, temveč da bi jo najprej tudi razumeli in da bi tako razumevanje pomagalo tudi spominu. To prizadevanje šole imenujemo tudi preganjanje verbalističnega in formalističnega znanja. Dalje želi doseči sodobni učitelj učenčevo miselno samostojnost, kar pomeni že nekoliko več; učiti želi, da bi ne razumel učenec le tega, kar on pove, temveč da bi na osnovi že pridobljenih spoznanj tudi samostojno razmišljal o novih problemih in da bi jih skušal tudi sam reševati ali celo rešiti. Razvijanje miselne samostojnosti pomeni tudi to, da učenci sami dopolnijo ali popravijo neizčrpne ali nepravilne od govore svojih sošolcev, da samostojno izvrše različne vaje in naloge in da samostojno pripovedujejo. Z vsem tem pa skuša doseči učitelj še to, da bi dobilj učenci čut sigurnosti ali gotovosti, da bi bili gotovi svojega znanja, da bi dobili vero in zaupanje v svoje sposobnosti, v svoje delo in prizadevanje in da bi trdno zaupali v svoj uspešen nadaljnji izobrazbeni in miselni razvoj.

NE SMEMO SE ZADOVOLJITI, DA BI OTROK LE PO BESEDAH PRIPOVEDOVAL

V to trojno smer naj bi šla pomoč doma pri učenju otrok. To praktično pomeni, da se tudi starši ne bodo zadovoljili, da bi otrok le po besedah pripovedoval in neskončnokrat ponavljal neke stavke, definicije, pravila, zakone, formule itd., temveč, da se bodo zanimali, ali otrok vse to tudi razume, ali zna razne misli med seboj povezovati, ali jih more tudi utemeljiti in dokazati. Če pa spoznajo, da je bila razlaga v šoli za nekega otroka premalo jasna, prehitra in premalo postopna, tedaj naj razne resnice skušajo razložiti otrokom sami ali pa naj se potrudijo, da bo učno snov razložil otroku kak njegov sošolec; skušajo pa naj opozoriti tudi učitelje, da bi se ob razlaganju in utrjevanju prav posebej pozanimal za takega otroka. Glede tega, kako naj razlagajo učno snov starši doma, bi rad opozoril na tri stvari. Najprej je važno, da starši ne skušajo razlagati tega, česar sami dobro ne razumejo, in da ne razlagajo drugače, kot je to storil učitelj v šoli, oziroma kakor najdejo razloženo v učeni knjigi. Dalje je psihološko zelo važno, da so pri razlaganju vsaj tako potrpežljivi in mirni, kakor mora biti učitelj v šoli, da ne sramote otroka, da ne kriče nanj in da ne posežejo po zadnji in najneprimernejši obliki dokazovanja t. j. po pretepanju. Tako spremljanje in podpiranje razlaganja ne bo prav nič uspešno, ker se bo otrok le ustrašil in zmedel, izgubil bo zbranost mišljenja in izgubil bo vero sam vase. Naša umirjenost pri razlaganju pa umiri tudi otroka, usmerja njegove misli k predmetu razlaganja in mu da pogum, da pove, česar vendar še ni docela razumel. In končno je važno še to, da samo razumljena razlaga vendar še ne zadošča, ker je potrebno, da razumljene resnice vendar še sprejme in obdrži spomin. Zato je v vsakem primeru učenja potrebno tudi ponavljanje in utrjevanje. Glege tega pa bi želel povedati, da pri pomoči spominu ne gre za čas in za to, kolikokrat je otrok neko stvar ponovil, temveč je važno to, da otrok pri ponavljanju tudi sam misli, da skuša povedati učno snov s svojimi besedami, tiho v sebi ali pa tudi glasno sebi ali drugim, kar bo še bolje. Posebej naj opozorim, da je za zapomnitev snovi iz zgodovine, zemljepisa, prirodopisa, literarne zgodovine itd. zelo uspešno navajanje k temu, da otrok ob posameznih dejstvih ali ob smiselnih celotah v sebi nekoliko obstane, da še enkrat kratko pregleda najvažnejša določila ali dejstva, da posamezne resnice med seboj primerja in razlikuje, da se zave, da eno dejstvo izraža vzrok ali razlog, drugo pa učinek ali posledice in da šele nato nadaljuje s pridobivanjem nove učne snovi. Taki postanki med učenjem, taki pogledi nazaj in tako primerjanje je za uspešno zapomnitev zelo dobrodošlo.

OTROKA MORAMO NAVAJATI K SAMOSTOJNEMU DELU

Tudi drugi osnovni namen učiteljevega prizadevanja naj podpirajo starši s svojim navajanjem k samostojnemu delu. To ne pomeni, da bi se sploh ne zanimali za otrokovo delo doma, pač pa pomeni, naj ne zaidejo v drugo skrajnost in naj ne pomagajo otroku preveč. Za otrokov razvoj in za njegovo samostojno znajdenje v življenju nikakor ni prav, če se staršem otrok, ki ima tudi doma delo za šolo, tako smili, ali da si ne vzamejo časa in so tako nestrpni, da oni sami namesto njega izvrše različne naloge, risbe itd. Na tak način otroku le navidezno pomagamo, škodimo pa mu s tem, ker ga navajamo na nedelavnost, ker morimo v njem zavest, da on sam zmore naložene dolžnosti, in zaviramo njegov razvoj, ki je odvisen samo od njega, koliko se on sam trudi in dela. Zato razumno pomagamo otroku le tako, da se loti nalog on sam, da jih sam premisli, da jih sam nastavi, da jih sam izvrši, pri čemer pa smo mu v pomoč, da bo nalogo razumel, da bo ob nji res uporabil svoje znanje, da bo sam miselno aktiven in da ga ali sproti ali pa ob dokončani nalogi opozorimo na napake; popravi pa naj jih on sam, ko bo spoznal, zakaj je to ali ono napačno ali pomanjkljivo. Na ta način ob nalogah res tudi doma utrjujejo otrokovo znanje, prisilimo ga, da sam razmišlja, pokažemo mu, kaj zna in kaj ne, varujemo ga pred površnostjo, dajemo mu najlepšo zavest, da zmore delo on sam, če se le potrudi, vzbujamo pa v njem tudi zavest, da mu je razumevajoč in takten pomočnik vendarle potreben. Na ta način moremo pametno združiti vzgojo k samostojnosti s tem, da se otrok zave, da še ni toliko samostojen, da bi mu ne bila več potrebna nikakršna pomoč in svet. Za važno sredstvo vzgoje otrokove samostojnosti pri učenju n. pr. zgodovine, zemljepisa, pri obnavljanju beril in pri sestavljanju zapiskov o domačem čtivu smatram to, da stalno navajamo otroke, naj razlikujejo bistveno od nebistvenega, važno od nevažnega, s čimer si bodo olajšali učenje in izoblikovali svojo inteligentnost.

POKAŽIMO OTROKU, DA SE RADUJEMO NJEGOVIH USPEHOV

Glede tretjega smotra šole pa bi želel ob koncu pripomniti le še to, da naj starši izkoristijo vse različne priložnosti, da vzbujajo in krepe v otrocih zavest sigurnosti, samozavest in vero v njihovo znanje in spobnost. Z bodrenjem lahko dosežemo zelo veliko, če pokažemo otroku, da je dosegel uspeh, ker se je učil in ker se je samostojno pripravljal, da bo v šoli znal, če zna in razume učno snov doma, da naj se šolske naloge ne boji, ker se je nanjo z razumskim delom pripravljal, da naj se izpraševanja ne ustraši, ker je izpolnil svojo študentovsko dolžnost, itd. Starši naj se vedno zavedajo, da doživeti uspehi tako pri odraslih kot pri otrocih vzbujajo nove sile, s katerimi se bodro vržemo v delo in dosegamo vedno večje uspehe. Zato naj starši ne obupujejo nad zmožnostmi svojih otrok in naj ne vzbujajo v njih čustva manjvrednosti, ki je slana za mlado rast.

Dr. Stanko Gogala

Kar strmeli bi, če bi videli, kakšna lepa praktična učila imajo

IZ INDUSTRIJSKE ŠOLE LITOSTROJA

Pa poglejmo še malo, kako se tehnično izobražuje naša mladina. Pri »Litostroju« imajo moderno kovinarsko šolo, kjer vzgajajo nove strokovne delavce. Morda ne bo odveč, če si n. pr. ogledamo, kakšen je njihov učni program in kakšna učila neki imajo!

Učni program, to je program snovi, ki jo morajo teoretično in praktično proučiti, je kaj bogat. Da ne bomo prezrli splošnih predmetov, sedaj ko nas zanima vse bolj tehnična, strokovna stran izobrazbe. Uče se slovenščino, zgodovino, ustavo FLRJ, organizacijo gospodarstva, poleg izrazito strokovnih tem. Med strokovnimi predmeti pa se uče fizike, splošne geometrije, tehničnega in konstrukcijskega risanja, tehnologijo materiala, obdelovalne stroje, livarsko tehnologijo in tehnologijo elektrotehnike, hidravlične stroje in tehnologijo lesno obdelovalnih strojev Kar lep učni program, ki obeta dati zelo široko tehnično izobrazbo naši mladini. Koliko let neumornega dela se je nekdaj zahtevalo od delavca, da si je pridobil tako znanje.

Pa si oglejmo še njihova praktična učila, ki jih imajo gojenci na razpolago. Tako imajo celo svoj fizikalni kabinet in kaj vse najdeš lepega v njem. Tu so ležiščne priprave, strmine z žlebovi, razno škripčevje, centrifuga, Segnerjevo kolo, steklen model turbine, priprave za raztezanje, magneti, Morsejev aparat, razne črpalke ter osnovna učila za spoznavanje temeljev fizike.

To je samo fizikalni kabinet. Kakšne pripomočke pa imajo pri strokovnem računstvu? Na razpolago imajo geometrijske like, ki jih potrebujejo pri delu v delavnici. V prvem letniku imajo pri tehničnem risanju lesena geometrijska telesa vseh mogočih oblik, tako da gojenci spoznajo pojme, kaj je naris, tloris, stranski ris in podobno.

Posebno zanimivo je konstrukcijsko risanje. Temu se posvete seveda bolj le bodoči modelni mizarji. Modelni mizar mora namreč zelo dobro poznati načrte, ki jih dobiva iz konstrukcijskega biroja. Zato se bodoči modelni mizarji tu uče risati in brati načrte pod vodstvom predavatelja-strokovnjaka. To delajo tako, da dobe načrte predmetov, ki jih izdelujejo kar naravnost v tovarni.

Pri tehnologiji materiala spoznavajo predvsem različne minerale, predvsem zelo podrobno železno rudo. V posebnem kabinetu imajo v ta namen zloženo celo zbirko mineralov. Tako gojenci neposredno spoznavajo rudnine, ne le iz knjig, ampak v naravni obliki, da si lahko ustvarijo celotno prirodno predstavo o posamezni rudi. Poleg tega seveda spoznavajo tudi lastnosti rud, njihove sestavine, kako sestavine vplivajo na rude. Poleg

Oglejte si še bodočega livarja. Fon Nikolaj kalupari jermenico za stružnico »Kerger«, ki jo učenci industrijske šole sami izdelujejo. V livarni Litostroja izdelajo najprej kalupe in za njih potrebna jedra, učenci kalupe sami odlijejo in očistijo, gotove odlitke pa potem nesejo v šolo, kjer nadaljujejo z obdelavo na stroju

tega imajo tudi poseben gospodarski zemljevid, ki nam nazorno kaže gospodarsko sliko naše države, kje so ležišča rud in kje jih črpajo, kje pripravljajo posamezne polizdelke, kje končne izdelke in podobno. Kako živo ostane človeku pred očmi slika gospodarstva z vsemi podrobnostmi!

Najbolj nazorna učila imajo za spoznavanje strojev. Tovarna ima mnogo najsodobnejših strojev in gojenci jih praktično spoznavajo tako, da jim razložе njihov sestav, delovanje, važne značilnosti in da postopoma sami prično delati na njih. Tako učenec v času šolanja spozna sestav in princip stroja ter se osposobi uporabljati ga. Gojenci, recimo, na obdelovalnih strojih kar neposredno tudi delajo. S stroji spoznavajo gojence tisti tehniki, ki delajo v proizvodnji. Posebej pa je treba povedati še to, da dobe od vseh proizvodov, ki jih v več kosih izpravi to-

Predstavljamo vam 17-letnega Mevlja Ivana, učenca III.a razreda industrijske šole Litostroja. Ivan je najboljši strugar v šoli in sploh eden izmed najboljših učencev

varna, po en kos šola in gojenci za praktično učilo. Prav tako neposredno kot spoznavajo gojenci obdelovalne stroje, spoznajo tudi tehniko vlivanja neposredno pri livarskih napravah. Poleg tega praktičnega dela pa še delajo v kemičnih laboratorijih, kjer delajo poskuse s posameznimi vrstami peska, spoznavajo vrednost peska in njegov vpliv na vlitino.

Stroje spoznavajo pa še tudi na drug način. Izdelane imajo zelo slikovito nazorne prikaze različnih naprav, kakor je parna centrifuga, lokomotiva, parni kotel, Dieselov motor, bencinski motor, žerjav. Tako stroja ne spoznajo samo na zunaj, po njegovi neposredni uporabnosti, ampak tudi v drobovju — princip delovanja, sestavni deli, medsebojna odvisnost in podobno. Elektrotehniko spoznavajo pa s pomočjo 30 elektro učil, poleg tega pa imajo še posebno delavnico, v kateri se seznanijo z elementi elektrike. Hidravlične stroje spet spoznajo kar v tovarni na primeru črpalk in turbin, v času letnih izletov pa si ogledajo podrobno tudi po eno hidrocentralo in jim vzgojitelji ob tej priliki podrobno razložе samo organizacijo hidrocentrale in principe, na katerih je zasnovana taka hidrocentrala.

No, to še ni vse! Poleg tega imajo še zelo bogato zbirko raznih vrst lesa, tako da znajo spoznavati les, njegovo notranjo strukturo, vse možne prereze, njegovo uporabnost in podobno. Od spoznavanja lesa je pot k spoznavanju lesnoobdelovalnih strojev, ki jih proučujejo v modelni mizarni.

Pa gotovo smo marsikaj še pozabili! Torej to je bogastvo učil, ki jih imajo na razpolago naši gojenci industrijskih šol. Koliko razlike med učili, ki so jih imeli naši starejši delavci, ko so se učili, kaj ne? In na koncu vam povemo še to: v industrijski šoli pri »Litostroju« imajo tudi posebno kino dvorano z aparaturo, v kateri predvajajo gojencem strokovne filme s področja materiala, ki ga proučujejo. Tako jim posredujejo živo tudi še vse tiste stvari, ki jih doma v tovarni nimajo, pa je dobro, če jih poznaš.

Kajne, da je koristno vedeti tudi to! Seveda, nekdo izmed starejših bo samo pomodroval: »Kje smo o čem takem smeli sanjati, pa smo vseeno dobri mojstri.« Da, te mojstre pa nam je dal trd boj za življenjski obstoj. In tudi naši gojenci morajo vedeti, da so vsa ta učila in vse to del plodov našega trdega boja in da so dolžni povrniti vse to na ta način, da bodo postali dobri mojstri, ki bodo prekosili svoje prednike. Možnosti za to pa imajo, kajne?!

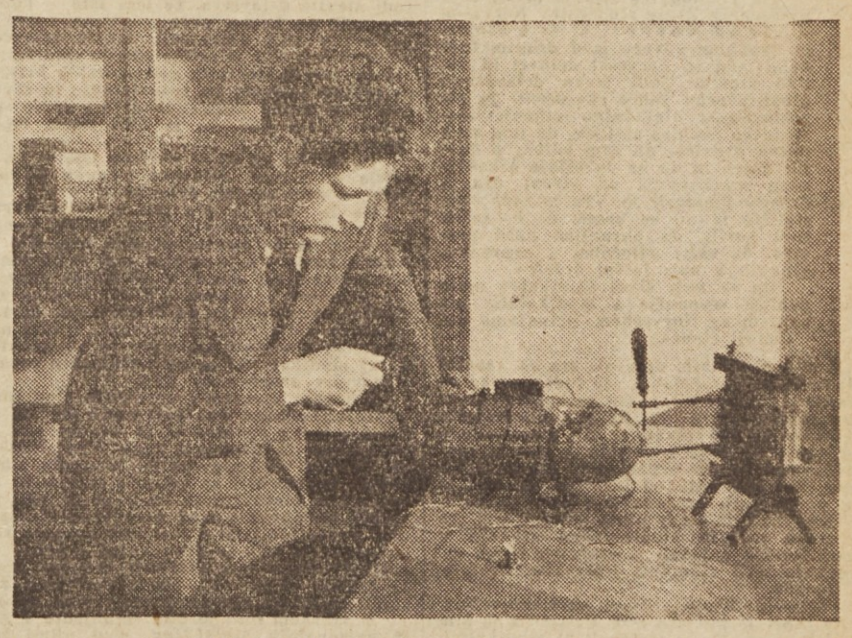

Bliža se pouk elektrotehnike. Cerkvenik Milan, učenec I. letnika industrijske šole Litostroja pripravlja instrument – Voltmeter – za merjenje napetosti istosmernega generatorja

Kulturni zapiski

Pozivu »Odbora za zgraditev kulturnega doma v Trstu« se je odzvalo mnogo naših javnih in kulturnih ustanov, društev in organizacij ter mnogi posamezniki, ki so po svojih močeh doslej že prispevali k gradnji slovenskega doma v Trstu. Vendar potrebna sredstva za zasnovano gradnjo zahtevajo širšo in trajnejšo zbirko, ker bomo le tako uspeli zbrati dovolj sredstev, kar pa je naša skupna želja.

Starejši tovariši v sindikatih se bodo morda še spomnili zbirke, ki je bila pred 50 leti pri nas, iz katere je bil zgrajen Narodni dom v Trstu. Ta dom so nam požgali fašisti. Slovensko kulturno življenje je zato sedaj tako rekoč »brezdomec« v Trstu. Zato je povsem razumljivo, da vsi skupaj iskreno želimo postaviti našemu slovenskemu življu nov dom v Trstu. Zato pa je potrebno ponovno prispevati.

Že spomladi nameravajo pričeti z gradnjo doma. Do tedaj pa moramo imeti vsaj dobršen del potrebnih sredstev zbranih. Zato pozivamo vse članstvo, vse zavedne delavce in nameščence, da ves ta čas vsak mesec po nekaj prispevajo. Poleg osebnih prispevkov, naj bi naše podružnice dale tudi del sredstev iz kulturnoprosvetnega fonda, oziroma drugih sredstev podružnice.

Tako bomo dostojno izpolnili svojo delavsko in narodno dolžnost, slovenski živelj v Trstu bo pa dobil za svoje družbeno in kulturno življenje svoje prijetno ognjišče.

*

Letošnjo obletnico Republike bodo v koprskem okrožju proslavili z bakladami, sprevodi in delovnimi uspehi, ki so jih imeli v pripravah za počastitev tega dneva. Po istrskih vaseh bodo praznovali Dan republike s prireditvami, ki jih bodo organizirali frontni odbori. V Bujah bodo na sam praznik zaključili letošnji festival hrvatske kulture. Delovni kolektivi posameznih podjetij pa bodo na praznik Republike pregledali izvršene obveznosti, ki so jih sprejeli za tekmovanje v počastitev 29. novembra.

*

Zveza prosvetnih delavcev Enotnih razrednih sindikatov STO je imela pred kratkim v Trstu svoj 15. redni občni zbor. Predsednik Glavnega odbora zveze tov. prof. Umek je v svojem poročilu govoril o težavah, ki jih je imela Zveza zaradi tega, ker nima svojega stalnega sedeža, kjer bi se članstvo lahko sestajalo in utrdilo medsebojne stike. Zaradi tega tudi ni bilo povezave med članstvom in Glavnim odborom.

Med sklepi, ki so jih sprejeli na občnem zboru je tudi, da bodo ustanovili socialni fond, v katerega bodo plačevali člani vsak mesec določen znesek, ki bo na razpolago tistim članom prosvetnega sindikata, ki bi bili iz bolezenskih ali drugih tehtnih razlogov v denarni stiski.

*

V sarajevskem muzeju bodo odprli razstavo bosansko-hercegovskih dokumentov v nacionalnem in latinskem jeziku, ki so jih izdali svoj čas razni bani, kralji, vojvode in knezi v Bosni in Hercegovini. Razstavljeni dokumenti bodo prikazali tudi razvoj pismenosti v Bosni.

*

Te dni so obiskali ljubljansko univerzo tržaški slovenski študentje Med drugimi kulturnimi ustanovami so si Tržačani ogledali tudi Narodno in univerzitetno knjižnico ter institute tehnične visoke šole, Tratnikovo razstavo, obe galeriji itd.

SINDIKALNI ODBOR JESENIŠKIH ŽELEZARN JE RAZGLABLJAL O DELU DELAVSKIH DRUŠTEV

Na zadnji seji sindikalnega odbora jeseniške železarne so predvsem razpravljali o delu delavskih društev Tone Čufar in društva na Javorniku. Društvo na Javorniku so pohvalili predvsem zato, ker je pritegnil v svoj delokrog precej mladeži. Sedaj pripravljajo opereto »N'mav čez izaro« s katero nameravajo gostovati tudi po drugih krajih in celo na Koroškem. Zaradi gospodarskih težav društev, je sindikalni odbor dodelil delavskemu društvu »Čufar« 140.000 dinarjev, da si bo nakupil potrebna glasbila.

PRI NJIH NAJBOLJE DELUJE DRAMSKA SKUPINA

Konec oktobra je imelo svoj IV. redni letni občni zbor SKUD »France Bizjak« na Pragerskem. Občni zbor, ki je pregledal delo v preteklem letu, je ugotovil, da društvo v preteklem letu ni v celoti izpolnilo pričakovanj. Nekaj vzrokov je še v slabo razvitem društvenem življenju v društvu, nekaj pa tudi v tem, da se družbene organizacije niso nič kaj dosti brigale za društvo. V svojem delu je najbolj uspevala dramska skupina, katere člani so, posebno mladinci, poleg rednega študija dramskih del, marljivo sodelovali tudi pri vseh nastopih in številnih proslavah.

Lepo je, da je društvo svoj občni zbor združilo tudi s proslavo spomina na padlega Franca Bizjaka, po katerem nosi društvo ime.

OBČNI ZBOR DELAVSKEGA DRUŠTVA »MIHA PINTAR« V RUŠAH

Kakor večina naših kulturnoumetniških društev, je imelo svoj redni letni občni zbor tudi društvo »Miha Pintar« v Rušah. Zadnje leto društvo ni tako napredovalo kot je bilo pričakovati z ozirom na lepe uspehe, ki so jih dosegli v letu 1950. Od društva se je odcepil mladinski zbor in vokalni kvintet, ki se je popolnoma razšel.

Novemu upravnemu odboru, ki so ga člani izvolili na občnem zboru želimo, da bi uspel odstraniti letošnje slabosti in obogatiti društveno življenje v Rušah.

Letos smo vam pripravili ličen žepni koledarček

Vas zanima vsebina? Preberite tole: Poleg koledarskega dela in prostora za beležke vsebuje koledarček, ki obsega 160 strani, še naslednje članke: Razvoj našega gospodarstva — Pravice in dolžnosti upravn. odbora podjetja pri urejanju delovnih razmerij — Kaj ti nudi naše socialno zavarovanje — Kako nam raste mladi rod — Nekaj o strokovnih šolah — Vpliv športa na zdravje in delovno zmogljivost — Za varnost naše domovine — Dolžnosti nalezljivo bolnega človeka — Napake sodobnega pisanja — Naša Koroška — Tržaški Slovenci in kulturni dom — Denarno varčevanje v socialističnem gospodarstvu — O naših ljudeh v tujini — Koliko prebivalcev ima Jugoslavija — Razne zanimivosti.

V koledarčku, ki je lepo ilustriran, je torej obilo koristnega čtiva za vsakega delavca odnosno nameščenca. Prejeli ga boste še pred novim letom!

ZATO ČIMPREJ NAROČITE!

Vodstva podružnic naprošamo, da naročajo skupno za svoje člane. Na dopisnico, s katero boste naročili, navedite **točen naslov.** Posamezen izvod stane 80 dinarjev. Denar nakažite po poštni položnici z označbo na hrbtni strani »za koledarček«, na položnico pa zapišite naš čekovni račun številka 604-90321-4. Opozarjamo na to, da bomo koledarčke dostavili sindikalnim svetom in je zaradi tega nujno potrebno, da naročila prejmemo vsaj do 15. decembra, tako da bo dostava pravočasno izvršena.

Poštnina za posamezne naročnike pa bo 10 din. Podružnicam in tudi posameznikom sporočamo, da lahko koledarčke tudi osebno dobe pri upravi »Delavske enotnosti«, Ljubljana — Masarykova ul. 14, II, kamor dostavite tudi naročilnice.

Iz raznih krajev nam pišejo

Tekmovali so za kvaliteto izdelkov

V delavnicah Jakoba Vavpetiča državnega obrtnega mojstra lesno galanterijske stroke v Ljubljani so delavci od 2. do 24. novembra tekmovali za čimboljšo kvaliteto izdelkov ,obenem pa so pripravljali tudi nove osnutke in načrte izdelkov za prihodnje leto. 24. novembra je strokovna komisija, v kateri sta bila profesorja Zoran Didelz in Stane Kumar iz Šole za umetno obrt, zastopnika trgovskih podjetij Tekstila in Obutev in člana Obrtne zbornice ocenila uspehe tekmovanja. Podjetje je iz sklada vodstva nagradilo najboljša dela. Za slikarska dela je dobil prvo nagrado tov. Bogo Širok, na drugem in tretjem mestu pa sta bila Marto Podlogar in Miro Prinčič. Nagrajen je bil tudi Rudolf Žganc za dobra strugarska dela, za nove izdelke so dobili nagrado zopet Bogo Širok, Prinčič in Šprohar, za ornamentiko pa Podlogarjeva. Namen tekmovanja, da bi dvignili kvaliteto izdelkov je uspel. Profesorja šole za umetno obrt sta podjetju obljubila vso potrebno strokovno pomoč, da bi podjetje še bolj dvignilo kvaliteto izdelkov.

LJUBLJANSKA TOVARNA HRANIL IMA 9 JUBILANTOV DELA

V Ljubljanski tovarni hranil ima delovni kolektiv v svoji sredi devet delavcev in nameščencev, ki že vrsto let požrtvovalno delajo. Jože Grčar, pražilec, član delavskega sveta in 14-kratni udarnik dela v podjetju že 22 let, Karel Kastelic, mlinar, 14-kratni udarnik dela v podjetju 26 let, sindikalni funkcionar Feliks Berlič je v komercialnem oddelku zaposlen že 40 let, 29 let že dela Janko Štrucelj, industrijski nadzornik, Vincenc Verščaj, šofer in avtomehanik je prevozil s kamionom že tisoče kilometrov. Med jubilanti je tudi predsednica upravnega odbora 9-kratna udarnica Ivana Jamšek,

ki dela v podjetju že 25 let. 30 let že dela Kos Frančiška, 29 let dela Frančiška Kozlevčar in 36 let Terezija Jekovec. Požrtvovalnim delavcem je upravni odbor podjetja razdelil denarne nagrade. Slavljencem čestitamo tudi mi!

BLAGAJNO MEDSEBOJNE POMOČI SI BODO OSNOVALI

Rudniški odbor v Mežici je sklenil, da bodo z novim letom osnovali blagajno medsebojne pomoči, tako da bo lahko vsak njen član v zadrugi našel potrebno pomoč. Prenehali pa bodo dajati posojila iz rednih denarnih sredstev podružnice, kar je seveda prav. Do tega časa je treba urediti tudi z dolžniki, ki dolgujejo sindikalni blagajni nad 100.000 dinarjev.

UREDILI BODO BLAGAJNIŠKO POSLOVANJE

Pretekli teden je bil na sedežu OSS Poljčane širši sestanek sindikalnih odbornikov, na katerem so se predvsem razgovarjali o delu sindikalnih podružnic in o plačevanju članskih prispevkov. Določen 5% prispevek od članarine pošiljajo sindikalnemu svetu redno podružnice železničarjev, pošte in DOZ-a, dočim pa so podružnice, kot na pr. pri KLO Poljčane, obrtni delavci in OKAP za več mesecev v zaostanku. Na sestanku so med drugim sklenili, da bodo do konca tega meseca uredili v podružnicah blagajniško poslovanje in že takoj pristopili k prvim pripravam za občne zbore.

PODRUŽNICA DRŽAVNIH USTANOV V TRBOVLJAH JE NAPOVEDALA TEKMOVANJE

Sindikalna podružnica državnih ustanov v Trbovljah je napovedala tekmovanje sindikalnim podružnicam CRD, rudnika Trbovlje-Hrastnik, Elektrarne, Cementarne in Gospodarskega podjetja MLO v Trbovljah. Vse te podružnice so tekmovanje tudi sprejele. Tekmovali bodo v vseh disciplinah, ki so bile pri tekmovanju med okraji. Tekmovanje bo na praznik Republike. Razglas o njegovem izidu pa bodo objavili v Domu kulture v Trbovljah 29. novembra zvečer.

ZA PREDAVANJA SE PREMALO ZANIMAJO

Sindikalni aktiv podružnice Slovenskega narodnega gledališča je nedavno na plenarnem sestanku kritično ocenil svoje delo za delo članstva. Med temi kritičnimi opombami je bila tudi ta, da se članstvo premalo številno udeležuje predavanj, ki jih pripravi izvršni odbor podružnice. Na sestanku so tudi trdili, da Društvo dramskih umetnikov še ni našlo prave vsebine svojega dela in da zato tudi ni pravilnega sodelovanja s sindikalno organizacijo. Sklenili pa so, da bodo morali to čimprej popraviti.

ŠTEVILO ZMAGOVALCEV SE JE POVEČALO

20. novembra so delavci predelovalnih obratov jeseniške Železarne izpolnili petletno plansko nalogo. Pri dvigu proizvodnje, kakovosti izdelkov in delovne discipline se je najbolj odlikoval kolektiv žebljarne. V predelovalnih obratih so imeli doslej 600 udarnikov, 13 delavcev pa je odlikovala Ljudska skupščina FLRJ.

*

22. novembra je izpolnil petletko tudi kolektiv valjarne na Javorniku. Čeprav je kolektiv nove »valjarne 2400« najmlajši, je postal drugim obratom v medobratnem tekmovanju zelo resen tekmec.

*

Kolektiv Gradisa, ki gradi koksarno v Zenici je 21. novembra izpolnil letni plan. Letos so v koksarno vgradili 13.500 kub. metrov in 900 ton armature. Napravili so 35.000 kvadr. metrov opaža, izkopali 49.000 kub. metrov zemlje in vgradili 17.000 kub. metrov materiala v nasipu. Gradbenih del so opravili za 160 milijonov dinarjev vrednosti.

*

15. novembra je izpolnil petletni plan kolektiv Kartonažne tovarne v Ljubljani. Kolektiv obljublja, da bo še v naprej delal prav z isto vztrajnostjo, kakor doslej.

*

17. novembra je izpolnil petletno plansko nalogo kolektiv tekstilne tovarne Sv. Pavel pri Preboldu. Ta dan je kolektiv obljubil, da hoče še v naprej ostati med prvimi pri izpolnjevanju planskih nalog.

Niso še dovolj proučili novih gospodarskih uredb

Na plenumu sindikalnega sveta v Kranju so nedavno ugotovili, da odborniki niso dovolj skrbno proučili tekočih gospodarskih sprememb in da bodo morali to čimprej nadomestiti. Pohvalili so krajevne odbore trgovskega, državnoadministrativnega sindikata ter sindikata obrtnih delavcev, pograjali pa so slabo delo v krajevnem odboru sindikata tekstilcev.

Na plenumu so se zavezali, da bodo člani plenuma in ostali člani sindikatov skrbno sodelovali pri izvedbi občnih zborov organizacij OF, da bodo izdatneje kot do sedaj pomagali pri dograditvi sindikalnega doma iz sredstev sklada za kulturnoprosvetno delo in tudi z osebnimi prispevki in da se bodo številneje kot doslej naročili na »Delavsko enotnost«.

SPREMEMBA DELOVNEGA ČASA V SINDIKALNIH ORGANIZACIJAH

S 1. decembrom t. l. dalje bo v Republiškem svetu ter v Republiških odborih sindikatov za Slovenijo uveden deljen delovni čas, in sicer od 8. ure do 12. ure ter od 15. ure do 18. ure. Ob sobotah pa od 8. do 14. ure.

Sindikalnim svetom, krajevnim odborom in podružnicam priporoča Republiški svet, da uvedejo sličen delovni čas, s tem da ga prilagode krajevnim prilikam in potrebam.

Iz pisarne tajništva Republiškega sveta ZS

VSEM SVOJIM CENJENIM OBISKOVALCEM ČESTITAJO K DNEVU REPUBLIKE

Dobrnske toplice

pri Celju

IZKORISTITE DNEVE PRAZNIKOV ZA PRIJETEN ODDIH V DOBRNI! IZVEN SEZONE POPUSTI PRI SKUPINSKIH NAJAVLJENIH IZLETIH

Kavarna — ples

Izdaja Republiški svet zveze sindikatov za Slovenijo Predstavnik Jože Jurač Odgovorni urednik Roman Albreht Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani Naslov uredništva in uprave: Masarykova cesta 14 II v Ljubljani telefon 45-3 in 49-70 Poštni predal 284 Račun pri podružnici Narodne banke v Ljubljani št. 604-90321-4 List izhaja vsak petek Rokopisov ne vračamo Mesečna naročnina 25 din četrtletna 75 din polletna 150 din in celoletna 300 din

Razvoj sindikalnega gibanja na Norveškem

Na II. kongres ZSJ je prišel tudi predsednik Zveze sindikatov Norveške Konrad Nordel, ki je v svojem pozdravnem govoru med drugim tudi dejal: »da so norveški delavci in veliko število ljudi izven delavskega gibanja prav dobro obveščeni, da jugoslovansko sindikalno gibanje vsestransko podpira stališče, da ima vsak narod pravico, da sam odloča o svojih poteh in da ne dovoljuje nikakršnega vmešavanja od strani drugih držav.« Poudaril je: »To je tudi naše stališče in mi se bomo, če bo treba tudi borili, da ohranimo našo pravico, da sami odločamo o napredku, gibanju v naši lastni deželi.«

Da se naši člani sindikatov malo pobliže seznanijo s sindikalnim gibanjem na Norveškem, prinašamo naslednji članek:

V skandinavskih državah sta se razvila industrija in vzporedno z njo tudi sindikalno gibanje v primeri z drugimi evropskimi državami razmeroma pozno. Prve sindikalne organizacije na Norveškem so bile ustanovljene šele leta 1870. Toda že kmalu je razvoj razrednih sindikalnih organizacij zavzel velik obseg. Samo v času od leta 1880 do 1890 je bilo v različnih gospodarskih strokah ustanovljeno nad 70 sindikalnih organizacij. Že od vsega začetka sindikalnega gibanja v Skandinavskih državah je obstajalo tesno sodelovanje med sindikati Norveške, Švedske in Danske.

Ustanovni kongres Zveze sindikatov Norveške (ZSN je bil leta 1899. Prisotnih je bilo 560 delegatov, ki so zastopali 11 sindikalnih organizacij Toda zaradi razbijaškega delovanja nekaterih sindikalnih funkcionarjev oportunistov je iz ZSN kmalu izstopilo kar 8 sindikatov.

Viden porast svojega članstva je ZSN zabeležila šele leta 1905, ko je Norveška postala samostojna država V tem času je tudi industrija dosegla velik razvoj: znatno je naraslo tudi število delavstva. Že leta 1920 — komaj dve leti po koncu prve svetovne vojne — je bilo v ZSN včlanjenih 142.600 delavcev. Toda že leta 1921 je začelo število sindikalnih članov zaradi številnih gospodarskih kriz, ki so znatno vplivale na razpoloženje in zavest delavcev, naglo padati. Sindikati so se spet okrepili leta 1928, ko je ZSN imela 100.000 članov.

To število pa se je po letu 1935 — ko je prišla na oblast delavska stranka (laburistov) — spet znatno dvignilo.

Ko je Nemčija leta 1940 napadla Norveško, so imeli sindikati okoli 350.000 članov. Po vojni je to število naraslo leta 1950 na 483.395 članov. Tu je vštetih tudi 79 129 žensk, ki predstavljajo skoraj 80 odstotkov zaposlenih delavcev v Norveški. ZSN je edina sindikalna organizacija na Norveškem, ki ima odločilen vpliv med delavstvom. V njej niso včlanjeni sindikati učiteljev in še nekateri drugi sindikati, ki se ne strinjajo z revolucionarnim programom ZSN.

Notranja struktura norveških sindikatov je precej podobna strukturi naših sindikatov. Obstaja tesna povezanost in odgovornost po teritorialni in strokovni liniji. Vsa sindikalna vodstva od kongresa do osnovnih sindikalnih organizacij se volijo s tajnim in neposrednim glasovanjem. Da bi se čimprej povečalo sodelovanje med osnovnimi sindikalnimi organizacijami v različnih gospodarskih panogah, so bili že pred vojno posebni koordinacijski odbori (karteli) Vendar imajo ta telesa, ki so se v povojnem času zelo razširila, samo strogo posvetovalen značaj.

V lanskem letu je bilo včlanjenih v ZSN 39 nacionalnih sindikatov, med njimi tudi sindikati knjigovezov, zlatarskih delavcev, občinskih uslužbencev, litografov, strojnikov, pilotov, pomorskih inženirjev, glasbenikov in drugih.

Vsi sklepi sekretariata Izvršnega odbora ZSN so za vse sindikalne organizacije strogo obvezni. Sodelovanja pri stavkah in raznih protestnih demonstracijah so oproščeni samo sindikati policistov, uslužbencev bolnišnic in drugih zdravstvenih ustanov, gasilcev itd.

Po teritorialni liniji obstaja 17 profesionalnih sindikalnih teles, ki koordinirajo celotno dejavnost sindikalnih organizacij v enem okraju ali mestu. »Delavski klub« je drugo pomožno sindikalno telo, ki skrbi v prvi vrsti za kulturno izživljanje delavskega razreda. Po veljavnih pravilih so vsi člani sindikata obenem tudi člani delavskega kluba.

Najvišji forum ZSN — Kongres — se sestane vsaka štiri leta. Za vsak kongres se izvoli 300 delegatov: 240 jih izvolijo osnovne sindikalne organizacije, 60 pa okrajni sindikalni sveti. V času med dvema kongresoma je najvišji sindikalni organ Nacionalni svet (Representantskopet), ki ga sestavlja 135 izvoljenih sindikalnih funkcionarjev. Po pravilih se sestane Nacionalni svet enkrat na leto, po potrebi pa tudi večkrat.

Izvršno oblast v ZSN ima Sekretariat Izvršnega odbora. Sestavlja ga 15 plačanih sindikalnih funkcionarjev in 9 namestnikov, ki jih izvoli Kongres. Funkcionarji osnovnih sindikalnih organizacij so v glavnem amaterji, le nekatere večje in pomembnejše sindikalne podružnice imajo plačane funkcionarje. Sindikalna članarina se v glavnem giblje v višini osnovne delavčeve mezde.

V juliju letos je jugoslovanska sindikalna delegacija obiskala Norveško na poziv Centralnega odbora Zveze sindikatov Norveške. Slika prikazuje našo delegacijo s sindikalnimi odborniki mesta Trondhaima

Največji del članarine ostane podružnici za njene potrebe V raznih delovnih sporih kolektivnega značaja se lahko podružnica sama neposredno pogaja z delodajalci V kolikor pa bi razgovori ne dovedli do zadovoljivih rezultatov, daje pomoč Sekretariat Izvršnega odbora Sindikati tudi sklepajo kolektivne delovne pogodbe v interesu delavcev Le-te se običajno sklepajo na vsaki dve leti Po vojni so se norveški sindikati znatno bolj centralizirali kot pred vojno Tudi izvršni odbor je dobil znatno širša pooblastila Novi statut ZSN, ki je bil sprejet na kongresu leta 1949, celo določa, da se ne sme odpovedati niti ena delovna pogodba, če se s tem ne strinja Izvršni odbor.

Norveški sindikati si ustvarjajo tudi svoje gospodarstvo ZSN je n. pr eden od glavnih deničarjev nacionalne delavske banke Sindikati so bili skupno z Zvezo delavske mladine in Delavsko stranko tudi ustanovitelji številnih delavskih kulturnih društev, ki vodijo celotno kulturno dejavnost norveških delavcev Poleg tega so ustanovili sindikati tudi delavsko zdravstveno organizacijo, delavsko turistično društvo, delavsko knjižnico itd Že od leta 1910 gre del sindikalne članarine za izgradnjo delavskih stanovanj Sindikati so tudi lastniki številnih kinodvoran in drugih objektov

Po drugi svetovni vojni so imeli komunisti nekaj časa vodilno vlogo v norveških sindikatih. Toda že kmalu so zaradi svoje suženjske podrejenosti Moskvi izgubili skoraj ves vpliv med norveškimi delavci Vodstvo sindikalnega gibanja je po tem času prevzela vladna laburistična stranka Norveški sindikati so ž. pred leti izstopili iz SSF, ker se ne strinjajo z njenim prosovjetskim programom

Že od vsega začetka sindikalnega gibanja, je na Norveškem obstajalo tesno sodelovanje med sindikati in naprednimi političnimi strankami ZSN je danes — kot že rečeno — pod močnim vplivom vladne laburistične stranke Le-ta je bila ustanovljena leta 1887 na iniciativo sindikatov

Večina članov ZSN je istočasno včlanjena tudi v delavsko stranko. Vendar velja tudi v tem vprašanju načelo prostovoljnosti. Na Norveškem uživajo vsi člani sindikatov, ne glede na njihovo versko in politično prepričanje, enake pravice in imajo seveda tudi enake dolžnosti Po statutu ZSN ne morejo biti člani sindikata samo oni, ki so oodpirali nacistično odnosno fašistično stranko. Med vlado in sindikati obstaja tesno sodelovanje na vseh področjih gospodarskega in političnega življenja države.